

▶ OBCE MOHOU OPĚT ŽÁDAT O DOTACE NA DOMOVNÍ ČISTÍRNY

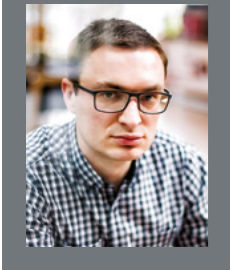
str. 3

- ▶ VÍCE NEŽ 7 MILIARD KORUN PODPOŘÍ **EKOLOGIČTĚJŠÍ MHD** str. 5
- ▶ **ROZHOVOR SE STAROSTOU PŘÍSNOTIC NA BRNĚNSKU** str. 13
- ▶ VE VESELÍ NAD MORAVOU **OBNOVILI PARK** str. 18

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

je před námi duben, ten měsíc, kdy už to jaro má rozjet naplno. Kromě příjemnějšího počasí k vám přichází také nová jarní Priorita.

Stejně jako pučí listy a květy, vypučely další dotační příležitosti. Majitelé veřejných budov, nejčastěji obce, mohou pokračovat v energetických úsporách svých

úřadů, sokoloven, hasičáren, škol a dalších budov. Rovněž pro obce může být zajímavá nově vypsána dotační výzva na domovní čistírny vod, které se používají tam, kde není možné udělat běžnou kanalizaci svedenou do velké čistírny. Když už jsme v Národním programu Životní prostředí, stojí za zmínku i další výzva. Díky ní by se měli lépe potírat přemnožení komárů. Autor tohoto sloupku chápe a podporuje přírodní diverzitu, ovšem v případě komárů by možná udělal malou výjimku. Věřme, že i v tomto ohledu dotace pomohou.

Velkou podporou pro samosprávy a jejich dopravní podniky jsou dotace z Modernizačního fondu na obnovu vozového parku MHD. Autor pochází z města, kde jezdí trolejbusy, a je to opravdu příjemná doprava. Někdy se stane, že vozu spadnou tykadla a musí zůstat stát, ale tento drobný zádrhel odstraní parciální trolejbusy, které mohou obsluhovat i trasy bez trolejového vedení, protože mají výkonnou baterii.

Vedle dotací, které žadatelé teprve využijí a přetaví v projekty, nabízíme jako tradičně pěknou přehlídku již hotových či dokončovaných projektů, které myslí na životní prostředí.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

Dalších 300 milionů z Národního plánu obnovy míří na energetické úspory veřejných budov

Zateplená fasáda a nová okna, která ušetří náklady na vytápění, na střeše fotovoltaické panely, uvnitř úsporné osvětlení, chytré rolety a větrání s rekuperací – právě tak může vypadat energeticky efektivní škola, úřad nebo nemocnice. Peníze na jejich renovaci nabízí nová dotační výzva Ministerstva životního prostředí. Majitelům veřejných budov ušetří i miliony korun ročně za jejich provoz. Žádosti o dotaci mohou podávat do 31. října 2025.

Foto: archiv SFŽP ČR

„V Česku je stále řada veřejných budov, které nejsou energeticky efektivní, neodpovídají dnešním standardům, a přitom mají obrovský potenciál energetických úspor. Jsem velmi rád, že obce a další instituce si to uvědomují, což vidíme na obrovském zájmu o dotace. V předchozí výzvě financované z Národního

plánu obnovy, která skončila na konci loňského roku, si žadatelé řekli o bezmála 1,5 miliardy korun. Vedle environmentálních přínosů jsou tyto projekty pro obce zásadní i z hlediska ekonomických přínosů, o to více v dnešní době,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Výše podpory je stanovena na 50 nebo 60 procent z celkových způsobilých výdajů v závislosti na rozsahu renovace budovy a množství ušetřené primární energie. Čím úspornější budova bude, tím více mohou investoři získat, a to nejen v procentu podpory, ale i v absolutní částce.

Na energetické úspory škol, nemocnic, sportovních a kulturních zařízení, úřadů, hasičských zbrojnic, domů s pečovatelskou službou a dalších budov sloužících veřejnosti půjde z Národního plánu obnovy 300 milionů korun, o které zájemci budou žádat v rámci Národního programu Životní prostředí. Dotace jsou nastaveny tak, aby žadatele motivovaly ke komplexním renovacím.

„Zjednodušeně řečeno, čím vyšší bude výsledná úspora energie, tím vyšší dáme dotaci. Rádi bychom, aby žadatelé k rekonstrukcím přistupovali opravdu komplexně a neomezili se například jen na obálku budovy v podobě zateplení a výměny oken, ale řešili i vnitřní prostory a do svých projektů zahrnují také obnovitelné zdroje energie,“ zdůrazňuje ministr Hladík.

Dotace jsou určené obcím, krajům, státním příspěvkovým organizacím, vysokým školám a dalším veřejným institucím. Peníze mohou využít na zateplení fasády, výměnu oken, instalaci fotovoltaiky, rekuperaci tepla či výměnu zdroje vytápění. Ve vnitřních prostorách se mohou pustit do modernizace osvětlení, zlepšit akustiku, lépe regulovat větrání či zabránit letnímu přehřívání pomocí stínících prvků. Podpora se vztahuje na veřejné budovy po celém Česku, vyjma Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje, kde jsou pro tyto renovace vyhrazeny prostředky v Operačním programu Spravedlivá transformace.

„Výše podpory je stanovena na 50 nebo 60 procent z celkových způsobilých výdajů v závislosti na rozsahu renovace budovy a množství ušetřené primární energie. Čím úspornější budova bude, tím více mohou investoři získat, a to nejen v procentu podpory, ale i v absolutní částce,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman a dodává: „Jde o významnou podporu, která pomůže tolik nezatžit obecní rozpočty. Snížením energetické náročnosti majitelé budov uspoří na provozních výdajích, zvýší kvalitu interiéru a posílí schopnost budovy adaptovat se na změnu klimatu.“

Žádosti o podporu mohou zájemci zasílat přes Agendový informační systém SFŽP ČR (AIS) do 31. října letošního roku. Výzva je vyhlášena jako nesoutěžní. Žádosti budou zpracovávány průběžně v pořadí, v jakém byly doručeny na Fond. Pokud zájem převyší vyhrazenou alokaci, bude otevřen zásobník projektů a v případě uvolnění dalších finančních prostředků budou podpořeny i úspěšné projekty ze zásobníku. Renovace musí být zrealizovány do 15. června 2026.

„Aktuálními evropskými prostředky vyčleněnými na energeticky úsporná opatření u veřejných budov efektivně doplňujeme finanční zdroje z Operačního programu Spravedlivá transformace, Operačního programu Životní prostředí a Modernizačního fondu. Investice z Národního plánu obnovy tak významně přispějí ke zrychlení tempa renovací ve veřejném sektoru a k posílení energetické účinnosti a udržitelnosti budov v Česku,“ uzavírá ministr Petr Hladík. ●

Obce mohou opět žádat o dotace na domovní čistírny odpadních vod

Místo klasické čistírny odpadních vod síť domácích čistíren – pro některé obce jediné možné řešení, jak efektivně a ekonomicky čistit odpadní vodu. **Ministerstvo životního prostředí v nové výzvě vyčlenilo 300 milionů korun, díky kterým se vybudují až dva tisíce domovních čistíren.** O dotace mohou žádat od 14. března 2025 obce, čistírny pak instalují přímo v domácnostech.

„Každý sedmý obyvatel Česka není připojen na kanalizaci zakončenou čistírnou odpadních vod, tomu mimo jiné odpovídá i nedostatečná kvalita povrchových vod v Česku. Jedná se většinou o lokality, kde náklady nebo technické podmínky výstavbu velké ČOV neumožní. V takových případech se jako ideální řešení nabízí soustava domovních čistíren (DČOV). Kromě čisté vody a nižších nákladů pro občany přináší soustava další velký benefit v tom, že vyčištěná voda zůstává na místě a lze ji dále využít, třeba na zalévání,“ představuje hlavní benefity ministr životního prostředí Petr Hladík.

Dotace na domovní čistírny poskytuje Ministerstvo životního prostředí dlouhodobě. Aktuálně vyhlášená dotační výzva je již pátá v pořadí a celkem tak resort od roku 2016 vyčlenil na jejich podporu již přes 1,25 miliardy korun.

Nová dotační výzva má velmi podobné podmínky jako ty předchozí. Resort přispěje na vybudování soustavy domovních čistíren odpadních vod u rodinných či bytových domů do kapacity 50 ekvivalentních obyvatel. Soustava musí přitom odkanalizovat minimálně 30 procent z celkového počtu obyvatel v dané části obce či města.

„Pro obce máme aktuálně připraveno 300 milionů korun. Výše příspěvku na jednu čistírnu je odstupňována podle kapacity čistírny a je 150 tisíc nebo 300 tisíc korun. Nově žadatele nelimitujeme zastropováním maximální míry podpory a výsledná dotace, kterou obdrží, tak bude čistě daná počtem vybudovaných čistíren a jejich typem,“ doplňuje ministr Petr Hladík.

Vybudovat domovní čistírny odpadních vod se chystá například menší obec Petrov v Jihomoravském kraji. Dotaci na projekt získala už z předchozí výzvy. „Vybudovat soustavu domovních čistíren jsme se rozhodli proto, že se dle našeho názoru jedná o nejefektivnější způsob, jak zajistit odkanalizování obce naší velikosti. Rozpočet akce kalkulujeme ve výši cca 9 milionů korun, přičemž dotace poskytnutá ze Státního fondu životního prostředí ČR činí 5,7 milionu. Projekt předpokládá vybudování 38 domovních čistíren, čímž zajistíme odkanalizování všech trvale obydlených domů v obci. S realizací projektu bychom chtěli být hotovi do konce letošního roku,“ říká starosta Petrova Marek Trzaskalík.

Soustavy moderních domovních čistíren jsou cenově efektivní a ekologicky přijatel-

ná alternativa ke starým netěsným jímčkám či septikům, které bývají velkým zdrojem znečištění podzemních i povrchových vod. Výhodou domovních čistíren je navíc i vysoká účinnost bez nutnosti následného dočištění. To, že soustava domovních čistíren může při správném provozování bezproblémově fungovat a zároveň plnit parametry na vyčištěnou odpadní vodu, prokázala i odborná studie Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka.

„Obce mají o čištění odpadních vod obrovský zájem. Doposud jsme podpořili na 120 projektů a obcím na jejich pořízení vyplatili přes 700 milionů. Decentralizované čištění odpadních vod skvěle funguje například ve Starčovicích, Přibyslavicích nebo v obci Rybí,“ informuje o dosavadním zájmu ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman, jehož úřad žádosti o dotace vyřizuje.

Do způsobilých výdajů, ze kterých se vypočítává výsledná výše příspěvku, mohou žadatelé zahrnout náklady na přípravu projektu, nákup čistíren, jejich instalaci a související stavební práce, stejně jako technologie pro nepřetržitý monitoring systému či proškolení obsluhy.

Ministerstva zemědělství a životního prostředí zároveň připravila novou metodiku, která pomůže obcím při rozhodování o nevhodnějším řešení pro nakládání s odpadními vodami. Tato metodika nabídne přehled možností, technických řešení i doporučení na základě konkrétních podmínek dané lokality. „Cílem metodické podpory je, aby obce mohly efektivně plánovat investice do infrastruktury, která bude dlouhodobě udržitelná a maximálně efektivní z hlediska ochrany vodních zdrojů. Metodika slouží pro sídla do 1000 obyvatel a vodoprávní úřady či starostové obcí si mohou díky ní vypočítat, jestli je lepší do obce přivést centrální čistírnu, nebo vybudovat právě systém domovních čistíren,“ uzavírá ministr Hladík.

Žádosti o podporu přijímá Státní fond životního prostředí ČR do 6. ledna 2027, případně do vyčerpání alokace. Podpořené projekty musí být zrealizovány nejpozději do konce roku 2029. ●

► Stop komářím kalamitám. Na boj s přemnoženými komáry vyčlenilo MŽP 20 milionů

Lužní lesy podél toků řeky Odry, Moravy a Dyje každoročně sužují komářím kalamitami. **Zvláště na jaře jsou tyto početné vodní a mokřadní ekosystémy ideálním místem pro jejich líhnutí.**

Nová dotační výzva rezortu životního prostředí proto podpoří profesionální biologickou regulaci komárů s důrazem na ochranu velmi cenných ekosystémů. Jedná se o významný krok ke zlepšení kvality života v těchto chráněných oblastech a k ochraně obyvatel před nepříjemným hmyzem.

Cílem nové dotační podpory je vytvoření integrovaného systému prevence komářích kalamit v chráněných krajinných oblastech, kde je hlavním předmětem ochrany lužní krajina. Takové jsou u nás tři: CHKO Poodří, CHKO Litovelské Pomoraví a CHKO Soutok.

Lužní lesy představují unikátní chráněná území, která lze svým významem přirovnat k deštným lesům. Jejich přínos je dán zejména jejich velkou schopností zadržet vodu v krajině, díky čemuž se stávají domovem mnoha vzácných a ohrožených druhů živočichů, které nikde jinde nenajdeme. V jarním období se však tůň lužních lesů pravidelně plní vodou a vytvářejí tak ideální líhniště komárů.

„Jedním z průvodních jevů lužních oblastí jsou časté komářím kalamity, které pro obyvatele obcí v okolí chráněných lužních lesů představují obrovskou zátěž. V rámci Národního programu Životní prostředí jsme proto připravili novou dotační výzvu na podporu projektů, které umožní monitorovat početné stavy komárů v tůňkách, s předstihem předvídat kalamitní stavy a díky tomu včas provést adekvátní zásahy redukující populaci komárů. Naším záměrem je pomoci zrealizovat komplexní softwarový systém celé řady opatření, která povedou k dlouhodobému a udržitelnému řešení,“ vysvětluje hlavní smysl dotací vrchní ředitel sekce ochrany přírody a krajiny Michal Servus a dodává, že vše musí být realizováno s minimálním dopadem na biodiverzitu těchto cenných lokalit.

Na boj proti komářím vyčlenilo ministerstvo celkem 20 milionů z rozpočtu Státního fondu životního prostředí ČR. O podporu mohou žádat obce, dobrovolné svazky obcí, společenství obcí, kraje a jimi zřizované organizace nebo veřejné vysoké školy. V závislosti na komplexnosti projektů mohou získat od 5 do 15 milionů korun. Podmínkou je, že vytvořený integrovaný systém prevence vzniku komářích kalamit musí být ke dni ukončení projektu funkční a připravený k použití.

„To mimo jiné znamená, že každý projekt musí mít vytvořený integrovaný systém prevence na celém území daného CHKO, bude obsahovat pokročilý monitoring a bude mít stanovená konkrétní opatření pro rizikové oblasti ke zvládnutí kalamitních stavů komárů. Dále bude zahrnovat návrh doporučení a podnětů pro přílehlé okolí, včetně intravilánu obcí,“ upřesňuje Petr

Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, a dodává, že z dotace je možné uhradit až 100 procent způsobilých výdajů.

Finanční prostředky bude možné využít například na tvorbu datových sad o území s cílem identifikovat a zmapovat líhniště, dále na monitoring líhnišť a komárů, na pořízení dronů pro aplikaci larvicidů, na vytvoření geografického predikčního systému či proškolení osob, které budou na projektu spolupracovat.

Nově vypsaná výzva navazuje na výsledky pilotního inovativního projektu, který získal podporu z Norských fondů a přinesl revoluční přístup v prevenci komářích kala-

Foto: Univerzita Palackého v Olomouci

mit. „Projekt MOSPREMA, realizovaný Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s českými i norskými partnery, je v tomto směru zcela unikátní. S celkovým rozpočtem 13 milionů korun přinesl integrovaný přístup k ochraně citlivých ekosystémů nivních lesů při využití nejmodernějších technologií. Projekt využil inovativní nástroje, jako jsou senzorové sítě a 3D modelování, které umožnily efektivnější monitorování a řízení populací komárů na základě reálných dat, a přispěl k minimalizaci používání chemických zásahů. Představuje průlomový model udržitelného řešení komářích kalamit, který má potenciál stát se vzorem pro další chráněné oblasti. To je také důvod, proč jsme zkušenosti a poznatky z tohoto projektu promítli do aktuálně vypsané výzvy,“ doplňuje na závěr vrchní ředitel Servus.

Žádosti o podporu bude Státní fond životního prostředí ČR přijímat do 14. července letošního roku (případně do vyčerpání alokace) prostřednictvím elektronického systému AIS SFŽP ČR. Podpořené projekty musí být ukončeny nejpozději do 31. prosince 2027. ●

Chytrá řešení pro boj s komářím kalamitami

Ochrana biodiverzity a udržitelný management lužních lesů získaly díky mezinárodnímu projektu MOSPREMA nový rozměr. Tento inovativní projekt, zaměřený na predikci a řízení kalamitních stavů komárů, přinesl revoluční přístup ke snížení spotřeby larvicidů a jejich negativních dopadů na životní prostředí. Projekt byl podpořen z Norských fondů v rámci úspěšného programu Životní prostředí, ekosystémy a změna klimatu a na jeho realizaci se podílela Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s českými i norskými partnery. Právě díky úzké spolupráci s Norskou univerzitou vědy a technologie byl projekt obohacen o špičkové know-how v oblastech crowdsourcingu, prediktivního modelování, analýzy klimatických dat a geovizualizace.

S celkovým rozpočtem 13 milionů korun přinesl MOSPREMA integrovaný přístup k ochraně citlivých ekosystémů nivních lesů. Neméně důležitou součástí projektu byla osvěta a zapojení veřejnosti. Obyvatelé okolních obcí byli aktivně informováni o problematice larvicidů a možnostech přírodního managementu, čímž došlo ke zvýšení jejich angažovanosti v ochraně přírody.

Projekt MOSPREMA představuje průlomový model udržitelného řešení komářích kalamit, který má potenciál stát se vzorem pro další chráněné oblasti nejen v Česku, ale i v zahraničí. Jeho výsledky přispívají k dlouhodobé změně přístupu k environmentálnímu výzvam a posilují mezinárodní spolupráci mezi vědeckou komunitou, místními úřady a veřejností.

Tento inovativní přístup potvrzuje, že moderní technologie a vědecké poznatky mohou výrazně přispět k udržitelné ochraně přírody a zdraví lidí a zároveň být efektivním nástrojem pro řešení globálních environmentálních problémů.

► Více než 7 miliard korun podpoří ekologičtější městskou hromadnou dopravu

Po dotacích do bateriových či vodíkových vlaků přichází resort životního prostředí s první výzvou na podporu modernizace městské hromadné dopravy. **Na nové autobusy poháněné elektřinou či vodíkem, trolejbusy a tramvaje vydá 7,3 miliardy korun z Modernizačního fondu.**

Foto: archiv SFŽP ČR

„Spustili jsme první dotační výzvu Ministerstva životního prostředí na modernizaci městské hromadné dopravy. Po vlnách se tak jedná o další oblast, kterou postupně modernizujeme. K dispozici na to máme 7,3 miliardy korun z Modernizačního fondu. Právě veřejná a hromadná doprava jsou oblasti, kde je důležité začít s modernizací a využíváním ekologičtějších variant. Proto v rámci této výzvy podpoříme výměnu vozidel s dieslovým pohonem za nová, ekologičtější vozidla, a to 50% dotací na nákup nových autobusů na elektro nebo vodíkový pohon, trolejbusů či tramvají. Nahradí se tím zejména dieslové autobusy, které je potřeba vyměnit. Pro obce či jejich dopravní podniky to bude znamenat významnou úsporu nákladů na ekologizaci dopravy, pro obyvatele pak lepší životní prostředí a komfortnější cestování,“ říká ministr životního prostředí Petr Hladík.

Prostředky z programu TRANSPORT Modernizačního fondu bude možné použít na výměnu vozidel se vznětovými motory, ale i těch s pohonem na zemní plyn, případně jiná fosilní paliva za nové, ekologičtější alternativy s významnou úsporou emisí CO₂. Nahrazené

vozidlo již nebude provozováno ve standardním provozním režimu MHD ani v jiných linkových provezech na území Česka.

Na nákup nového dopravního prostředku, který nahradí starší, neekologický vůz, je možné získat 50 % z maximálních způsobilých výdajů stanovených výzvou. Výše dotace se odvíjí od typu a velikosti pořizovaného vozidla, lze ji využít na pořízení trolejbusů a tramvají i autobusů na elektrický nebo vodíkový pohon.

Nákup nových, ekologičtějších autobusů a tramvají díky dotaci plánuje například město Brno. „Modernizace městské hromadné dopravy směrem k ekologičtější variantám je pro Brno skvělou příležitostí, jak zlepšit kvalitu ovzduší, snížit hluk a zároveň nabídnout pohodlnější cestování. Každý krok směrem od dieslových motorů k čistším technologiím znamená konkrétní přínos pro zdraví obyvatel. Brno už dnes podporuje ekologickou dopravu, například příspěvkem na roční ‚šalínkartu‘, a jsem rád, že budeme mít příležitost jít ještě dál a přispět k ještě udržitelnější MHD,“

Pro obce či jejich dopravní podniky to bude znamenat významnou úsporu nákladů na ekologizaci dopravy, pro obyvatele pak lepší životní prostředí a komfortnější cestování.

říká náměstek primátorky města Brna pro životní prostředí Filip Chváral.

S tím souhlasí i radní města Brna pro dopravu a správu městských částí Petr Kratochvíl. „Díky této dotaci by město Brno mohlo ušetřit až stovky milionů korun. Snížení emisí v dopravě je naším dlouhodobým cílem, který se snažíme postupnými kroky naplňovat a tento program k tomu napomůže,“ uvádí a zároveň dodává: „Za posledních pět let čerpal na obnovu vozového parku Dopravní podnik města Brna 3,5 miliardy korun: 3 miliardy byly evropské dotace a 0,5 miliardy dal Státní fond životního prostředí ČR. Celkem se jedná o cca 200 vozů, což je téměř třetina vozového parku (celkem cca 750 vozů).“

Právě v Dopravním podniku města Brna se tato nová výzva na výměnu starých, neekologických vozů městské hromadné dopravy vyhlášovala. „Nejsem jako představitel Dopravního podniku města Brna, ale i jako místopředseda Sdružení dopravních podniků velmi vítám dotační výzvu Ministerstva životního prostředí, která je pro nás všechny obrovskou příležitostí. Dopravní podniky nejsou schopny z vlastních zdrojů efektivně modernizovat své vozové parky, a tak ani dostát přísným evropským směrnici v oblasti snížení CO₂. V Brně se chystáme dotaci využít na modernizaci tramvají a trolejbusů, případně i autobusů,“ sděluje Miloš Havránek, generální ředitel Dopravního podniku města Brna a 1. místopředseda Sdružení dopravních podniků.

Příjem žádostí probíhá od 28. března 2025 do 31. ledna 2026. Oprávněnými příjemci podpory jsou právnické a fyzické osoby podnikající v oblasti městské hromadné dopravy. Žadost, které splní výzvu a programem požadovaná kritéria, ale jejichž pořadí přesáhne rámec disponibilní alokace výzvy, budou zařazeny do tzv. zásobníku žádostí. Velikost zásobníku činí maximálně 5 % celkové alokace výzvy. V případě naplnění alokace i zásobníku bude příjem žádostí automaticky ukončen.

„V případě využití technologicky složitějších řešení, jako jsou třeba autobusy na vodíkový pohon nebo parciální trolejbusy s akumulátorem, které umožní obsluhovat i ulice bez trakčního vedení, bude podpora navýšena o bonusové plnění na pokrytí vyšších pořizovacích nákladů,“ vysvětluje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Program TRANSPORT Modernizačního fondu, jehož je podprogram TRANSGov součástí, podporuje projekty čisté mobility pro veřejné subjekty a subjekty pod závazkem veřejné služby prostřednictvím pořízení čistých silničních nebo drážních vozidel či vozidel s nulovými emisemi a také projekty výstavby potřebné infrastruktury – dobíjecích/plnicích stanic pro tato vozidla, elektrizace a zvyšování energetické účinnosti kolejových tratí a dalších opatření vedoucích ke snížení energetické spotřeby v dopravě, umožňující přechod na bezemisní formu dopravy a opatření bezprostředně spojená se zvýšením energetické účinnosti v dopravě. ●

▶ Nová dotační výzva pustí do škol více čerstvého vzduchu

Kvalita vzduchu a obecně vnitřního prostředí ve školách je nízká, v některých případech až alarmující.

Příčinou jsou utěsněná okna a nedostatečné větrání, které se projevuje zejména v zimních měsících.

Při rekonstrukcích budov se navíc neefektivní větrání a zdravé vnitřní klima často zapomíná. Řešením je instalace systémů řízeného větrání s rekuperací, na které nově poskytne finanční podporu Ministerstvo životního prostředí. Dotace jsou určené mateřským, základním a středním školám. Žádosti o dotace je možné podávat od 1. dubna 2025.

V současné době se při výstavbě a rekonstrukci škol klade důraz na snižování energetické náročnosti. Větrání a kvalita vnitřního prostředí ale bývají opomíjenou záležitostí. „Při nedostatečném větrání se v místnosti zvyšuje koncentrace škodlivin i teplota a vlhkost vzduchu, což má přímý dopad na zdraví a soustředění dětí ve školkách i školách. Typickými příznaky jsou bolest hlavy, únava, ospalost, letargie či poruchy soustředění. Tyto negativní projevy způsobené špatnou kvalitou vnitřního prostředí jsou také označovány jako tzv. syndrom nemocných budov. Správně provedená renovace budovy by proto měla instalaci řízeného větrání s rekuperací tepla zahrnovat,“ konstatuje ministr životního prostředí Petr Hladík s tím, že pouze tak je možné zajistit ve třídách stálý přísuv čerstvého vzduchu předehřátého na příjemnou teplotu a vytvořit zdravé prostředí pro výuku. Vytvoření kvalitního vnitřního prostředí pro žáky škol by tak mělo být samozřejmostí.

„To je také důvod, proč je v našich dotačních programech, které se zaměřují na energetické úspory budov, při zateplení či výměně oken jednoznačná podmínka na instalaci technologie nuceného větrání s rekuperací a regulací oxidu uhličitého prostřednictvím infračervených čidel,“ říká ministr Hladík. Ne vždy však bývá řízené větrání součástí stavebních úprav. „Problematiké jsou především budovy, kde byl při rekonstrukci kladen důraz hlavně na energetické úspory, přičemž se na kvalitu prostředí a efektivní větrání zcela zapomnělo. Takových případů je u nás stále mnoho. Právě těmto školám chceme podat pomocnou ruku a přispět na instalaci systémů nuceného větrání s rekuperací odpadního tepla včetně možné kombinace se stínícími prvky. Připravili jsme tak 100 milionů korun z Národního programu Životní prostředí,“ dodává ministr.

Foto: archiv SFŽP ČR

Cílem je motivovat vlastníky a provozovatele mateřských, základních a středních škol k realizaci opatření eliminujících nadměrné koncentrace CO₂ a teplotní diskomfort ve školských budovách. Je to vůbec poprvé, kdy je možné čerpat dotace na kvalitní větrání a stínění samostatně, tedy bez nutnosti provádět komplexní renovaci celé budovy. Podpora se nevztahuje na novostavby, nástavby či přístavby škol.

Konkrétní výše podpory bude u každého projektu vypočítána podle Metodiky jednotkové dotace pro oblast nuceného větrání s rekuperací odpadního tepla a stínění. „Školy mohou na instalaci větracího systému v učebnách získat 9 800 korun na jednoho žáka, přičemž výsledná částka se odvíjí od typu a účinnosti použité technologie. Na venkovní nebo meziokenní stínící prvky, které pomáhají snižovat přehřívání tříd, je možné získat 3 700 korun na každý metr čtvereční zastíněné plochy. Další až 7 % z celkových způsobilých výdajů projektu je možné čerpat na projektovou přípravu, odborný technický dozor a BOZP,“ upřesňuje ředitel Státního fondu životního prostředí ČR Petr Valdman.

Školy mohou na instalaci větracího systému v učebnách získat 9 800 korun na jednoho žáka, přičemž výsledná částka se odvíjí od typu a účinnosti použité technologie.

Na venkovní nebo meziokenní stínící prvky, které pomáhají snižovat přehřívání tříd, je možné získat 3 700 korun na každý metr čtvereční zastíněné plochy.

S novým větracím systémem mají zkušenost například v mateřské škole Mydlinky v MČ Praha 12, kde na projekt výstavby MŠ v pasivním standardu získali také dotační podporu MŽP.

„Jsme hrdí na naši novou školku pro 112 žáků, kterou jsme postavili i díky dotaci MŽP. Vzduchotechnika instalovaná v mateřské škole Mydlinky snižuje energetické ztráty v průběhu výměny vzduchu, jelikož čerstvý vzduch je v rekuperační jednotce ohříván teplem z odpadního vzduchu. V prostorách mateřské školy je tak stabilnější klima a nižší koncentrace oxidu uhličitého. Náklady na stavbu školky včetně areálu byly přes 153,5 milionu korun včetně DPH, z toho hlavní stavba stála necelých 130 milionu korun. Náklady na vzduchotechniku v hlavní budově včetně kuchyně byly 7,5 milionu korun. Hlavní město Praha nám poskytlo účelovou dotaci ve výši 71 milionů korun a od MŽP jsme získali 22 milionů korun,“ říká starosta městské části Praha 12 Vojtěch Kos.

Žádosti Státní fond životního prostředí ČR přijímá elektronicky od 1. dubna do konce roku 2025 nebo do vyčerpání alokace. Podpořené projekty musí být dokončeny nejpozději do konce roku 2027. ●

▶ Platforma pro zakládání energetických společenství propojuje pilotní projekty

Jak nastavit ekonomiku sdílení elektřiny? Jak společenství spravovat a který software je k tomu nejvhodnější? Co dělat s tím, když obchodník s elektřinou chce sdílení penalizovat? To jsou jedny z klíčových otázek, které aktuálně řeší vznikající energetická společenství po celém Česku.

Odpovědi na ně pomáhá hledat Platforma pro zakládání energetických společenství, která vznikla s podporou Ministerstva životního prostředí (MŽP) a propojuje úspěšné žadatele z výzvy Národního plánu obnovy. Na osobním setkání s ministrem Petrem Hladíkem se zástupci těchto projektů sešli, aby sdíleli své zkušenosti, navázali spolupráci a společně hledali cesty, jak posunout komunitní energetiku vpřed. Díky interaktivním diskuzím v rámci regionálních i tematických skupin účastníci nejen získali užitečné poznatky, ale také si odnesli konkrétní kontakty a nové možnosti spolupráce. Témata zahrnovala spolupráci s dodavateli podkladových studií, pilotní provoz v rámci aktivního zákazníka, ekonomiku sdílení elektřiny či podporu ze strany samospráv.

„Některé týmy už řeší první sdílení kilowatthodiny mezi členy společenství, jiné hledají optimální model financování a správu provozu. Výzvy se liší podle velikosti projektů i lokality, kde vznikají – od městských energetických družstev až po komunitní projekty v malých obcích. Sdílení zkušeností

je klíčové pro úspěch těchto různorodých pilotů komunitní energetiky. Vidíme, že se daří vytvářet síť odborníků a projektů, které se mohou navzájem inspirovat a pomáhat si. To je přesně ta synergie, kterou chceme,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Díky Platformě se daří propojovat různé projekty ze všech koutů Česka, které mají podobné i velmi specifické problémy. Od Šumavy po Stolové hory a od Bíliny po Jablunkovsko energetická společenství řeší, jak nastavit ekonomiku, výběr softwaru pro sdílení nebo jaký obchodník je nebude za sdílení penalizovat.

O PLATFORMĚ PRO ZAKLÁDÁNÍ ENERGETICKÝCH SPOLEČENSTVÍ

Platforma funguje od podzimu 2024 a podporuje spolupráci mezi projekty podpořenými ve výzvě Národního plánu obnovy č. 7/2023 – Podpora zakládání energetických společenství. Ministerstvo životního prostředí zatím podpořilo 53 projektů celkovou dotací ve výši 98,15 milionu korun a tři projekty ještě čekají na rozhodnutí o poskytnutí dotace. Platformy se účastní zástupci podpořených projektů, Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí ČR, Energetický regulační úřad, Unie komunitní energetiky a Národní centrum podpory energetických komunit. ●

▶ V Boleslavi instalovali 1 692 nových fotovoltaických panelů

Společnost Ško-energo pokračuje v instalaci střešních solárních elektráren. Firma uvedla do provozu na střechách tří svých mladoboleslavských provozů celkem 1 692 nových fotovoltaických panelů. V budoucnu mají být schopny vyrábět až 639 MWh elektřiny ročně. **Vyrobena bezemisní elektřina by pokryla spotřebu elektřiny pro 100 nízkoenergetických rodinných domů.**

Foto: archiv SFŽP ČR

Solární panely společnost realizovala na třech svých provozech – na střechách stanic pro čištění vod v areálu mladoboleslavského závodu Škoda Auto. Největší instalace s 1 426 panely se nachází na Úpravě vody Bradlec. „Tato solární elektrárna vyprodukuje ročně až 639 MWh. Vhodně tak doplňuje další dva projekty střešních fotovoltaik realizované v posledních letech. Postupnou proměnou našeho energetického mixu naplňujeme naši strategii dosažení uhlíkově neutrální výroby energií do konce tohoto desetiletí,“ uvádí jedna-

tel společnosti Ško-energo Tomáš Kubín. „Za sebou máme úspěšnou instalaci střešních fotovoltaik na budově servisního centra v Kosmonosech a také na třech mladoboleslavských halách společnosti Škoda Auto. Tento projekt je však první realizovaný na střechách našich vlastních provozů. Rozvoj fotovoltaiky plánujeme i v budoucnu. Aktuálně připravujeme pilotní projekt instalace fotovoltaických flexi panelů na budově kompresorové stanice mladoboleslavské automobilky,“ dodává Milan Poddaný, projektový manager Ško-energo.

Odpovědi na tyto a další otázky přispívají k vytvoření komplexního know-how o realizaci i provozu energetických společenství, které pomůže i dalším projektům komunitní energetiky,“ doplnil Áron Tkadleček, vedoucí projektové pracovní skupiny UKEN a expert na komunitní energetiku Hnutí DUHA.

„Úspěšně jsme zvládli porodní problémy, jednotlivá společenství se pomalu pouští do sdílení a my až nyní vidíme, jak obrovskou výzvu představuje zapojení tisíců členů do společenství. Tito budoucí členové většinou neznají detaily ani legislativní, ani technické. O to větší nasazení musí průkopníci – zakladatelé – vynaložit, aby své komunity rozpochovali. Na suchu se nikdo plavat nenaučí, teprve reálné sdílení nám postupně ukazuje, na čem ještě musíme zapracovat, a to včetně dalších úprav zákonů a dotačních výzev, které často omezují žadatele v možnosti sdílet vyrobenou elektřinu,“ vyhodnotil začátky energetických společenství Jiří Krist, předseda Národního centra podpory energetických komunit. ●

► Zemědělské budovy se mohou zbavit nebezpečného azbestu

Zdraví nebezpečný azbest stále trápí majitele řady budov. Komplikuje a prodražuje jejich rekonstrukce či demolice, které musí probíhat za dodržení přísných pravidel.

Ve velkém byl tento materiál využíván ve druhé polovině dvacátého století především u zemědělských budov jako součást střešních krytin či izolací. Právě tyto budovy mají nyní šanci se karcinogenního azbestu zbavit. V nové dotační výzvě na jeho ekologickou likvidaci vyčlenilo Ministerstvo životního prostředí 100 milionů korun. Žádosti je možné podávat od března.

Už téměř třicet let se azbest nevyrábí a nepoužívá, přesto ho stále najdeme jako součást střešních a dalších konstrukcí celé řady budov. Velký problém představuje zejména u zemědělských objektů z padesátých let minulého století, kde byl tzv. eternit oblíbený pro svou ohnivzdornost, a proto byl hojně používán jako krytina ve formě čtvercových šablon nebo vlnitého eternitu.

Tyto budovy se však nyní často nacházejí ve velmi špatném stavu a azbest jejich rekonstrukce, modernizace, ale i demolice značně komplikuje. Výzvu je možné využít na bezpečnou demontáž střešních krytin a krovů s obsahem azbestu a jejich následnou bezpečnou likvidací. Nezáleží přitom, zda se bude jednat o renovaci, nebo demolici zemědělské budovy. Především demolice těchto budov totiž dosud bránila vysoká cena za uložení azbestového eternitu.

„Azbest představuje velkou hrozbu nejen pro životní prostředí, ale především pro zdraví lidí. Proto jsme připravili novou dotační výzvu, ve které chceme umožnit plošnou bezpečnou likvidaci tohoto karcinogenu ze střešních a krovů budov, které jsou nebo byly

využívány v zemědělství, a nahradit ho zdravotně bezpečnými výrobky. Právě při stavbě hospodářských objektů byl azbest v minulosti často používán,“ vysvětluje ministr životního prostředí Petr Hladík a dodává: „Odstraňování azbestu podporujeme dlouhodobě v rámci rekonstrukcí nebo demolici obytných či veřejných budov. Ve všech programech, kde je odstranění azbestu nepřímou investicí, je jeho sanace součástí způsobilých výdajů. Nyní se chceme zaměřit i na zemědělské budovy malých a mikro podniků, pro něž nákladná likvidace azbestu představuje významnou finanční zátěž. Díky této dotaci budou moci získat příspěvek ve výši až jeden milion korun.“

„Jako ministr zemědělství jsem za dotační výzvu rád a děkuji za spolupráci Ministerstvu životního prostředí. Zemědělci jistě ocení technickou pomoc a podporu při likvidaci nebezpečného materiálu, který se v minulosti velmi často využíval a kterého není úplně jednoduché se zbavit. Opravené střechy bude možné snáze využít například na instalaci fotovoltaických panelů, které mohou zemědělskou činnost ještě více zefektivnit,“ uvádí ministr zemědělství Marek Výborný.

Nová výzva je vyhlášena v rámci Národního programu Životní prostředí a finanční pomoc je určena malým zemědělským prvovýrobcům a podnikatelům. Na svůj projekt mohou získat až jeden milion korun.

„Dotaci, která pokryje až 50 % způsobilých výdajů s limitem 30 000 Kč / tunu azbestu, mohou zemědělci použít na zdravotně a environmentálně bezpečnou demontáž střešních krytin a krovů s obsahem azbestu a také na následné předání kontaminovaného odpadu k odbornému odstranění v souladu s platnými předpisy,“ upřesňuje podmínky čerpání podpory

Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, z jehož prostředků byla stamilionová alokace vyčleněna.

Pilotní dotační výzvu pro malé a mikro podniky zemědělců vítá také Asociace soukromého zemědělství ČR. „Na nastavení podmínek spolupracovala ASZ ČR s MŽP v připomínkovém řízení. Zejména se podařilo snížit minimální limit pro způsobilé výdaje tak, aby se dostalo na co nejvíce projektů. Neexistuje přesná evidence, ale sedláci mají stále mnoho budov, na kterých se vlnitý eternit s azbestem vyskytuje. Tato velikost podniků většinou nedosáhne na peníze z Podpory rozvoje venkova pro rozsáhlé rekonstrukce velkých objektů. Právě pro tuto kategorii zemědělců je nová výzva cenná,“ říká předseda Asociace soukromého zemědělství okresu Žďár nad Sázavou a člen představenstva Asociace soukromého zemědělství ČR Pavel Srna.

Výzvu na odstranění azbestu hodlají využít například na menší farmě v obci Sklené u Žďáru nad Sázavou, kde ministři finanční podporu vyhlásili. „Likvidace této zátěže je břemenem, která nás chytí nechtě nemine. A každá podpora při likvidaci této hrozby je užitečná. Výměna střešních a azbestovou krytinou je projekt, který nás zemědělce stejně čeká, a vyhlášením výzvy se urychlí její realizace. Ušetřené finanční prostředky spolufinancováním z Národního programu Životní prostředí budou využity na další projekty na farmě,“ doplňuje Jiří Kunc, majitel místní Farmy rodiny Kuncovy.

Žádosti přijímá Státní fond životního prostředí ČR do 1. června 2026 (případně do vyčerpání alokace) prostřednictvím elektronického systému AIS SFŽP ČR.

Výzva je vyhlášena jako jednokolová nesoutěžní, to znamená, že žádosti budou administrovány průběžně, a to v pořadí, v jakém byly doručeny. Podpořené projekty musí být dokončeny nejpozději do konce roku 2026. ●

► Sníží se ekologická byrokracie

Ministerstvo životního prostředí společně s Ministerstvem průmyslu a obchodu připravilo aktualizaci ekoauditů, jehož cílem je snížit administrativní a finanční zátěž podnikatelů v oblasti environmentální legislativy.

Materiál obsahuje návrhy na úpravu zákonů ke zjednodušení právní povinnosti firem, aniž by negativně ovlivnily ochranu životního prostředí. Od roku 2010 bylo v rámci ekoauditů splněno přes 150 úkolů. Nejvíce se týkaly změny v zákoně o odpadech a v zákoně o ochraně ovzduší.

„Naše vláda slíbila, že budeme pokračovat v odstraňování zbytečné administrativní zátěže v oblasti legislativy životního prostředí. A to také plníme ve spolupráci se zástupci podnikatelů. Na základě jejich podnětů jsme vytýčili 34 nových úkolů pro Mini-

sterstvo životního prostředí, které zjednoduší život podnikatelům, ale zároveň nesníží ochranu životního prostředí. Jde například o několik úkolů v oblasti nakládání s vozidly s ukončenou životností a nakládání s odpady z různých oblastí, kupříkladu solární panely, odpadní léčiva a další. Úkolem je tak třeba snížit administrativní zátěž lékáren nebo digitalizace řízení o povolení provozu zařízení určeného pro nakládání s odpady,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík.

Každý návrh byl pečlivě posouzen a zvážena byla všechna pro a proti. Materiál byl zpracován na základě screeningu problematických oblastí environmentální legislativy, který provedlo Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s průmyslovými svazy a asociacemi. Ty navrhly řadu opatření zaměřených na úpravy právních předpisů v oblasti životního prostředí, jejichž některá ustanovení jdou nad rámec předpisů EU a zvyšují administrativní zátěž podnikatelů. Ministerstvo životního prostředí pak zpracovalo samotný materiál a předložilo jej vládě.

„Naším cílem je postupně omezovat zbytečnou byrokracii a co nejvíce podnikatelům usnadňovat život. Proto jsme připravili nový ekoaudit, jehož opatření pomohou snížit nadměrnou zátěž v oblasti ochrany životního prostředí pro české firmy,“ říká ministr průmyslu a obchodu Lukáš Vlček a dodává: „Jde například o zjednodušení hlášení přepravy nebezpečných odpadů, možnost nově ukládat papír společně s dalšími druhy odpadů nebo snížení povinné rezervy obalových materiálů. Díky tomu se zmírní tlak na ceny baleného zboží.“ ●

► Černá kostka v Ostravě se může začít stavět

Příběh Černé kostky, který se píše už od roku 2004, vstupuje po letech příprav a čekání do své rozhodující fáze.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vydal konečné rozhodnutí, že výběrové řízení na hlavního zhotovitele stavby proběhlo správně. Moravskoslezskému kraji tak už nic nebrání v zahájení výstavby dlouho očekávané Černé kostky, jednoho z klíčových strategických projektů podpořených z Operačního programu Spravedlivá transformace.

Výběrové řízení na hlavního zhotovitele stavby vyhrálo smluvní konsorcium firem, které předložilo nejvýhodnější cenu ve výši 1,567 miliardy korun. Celkové náklady projektu se odhadují na 2,6 miliardy korun, přičemž 1,65 miliardy poskytne Evropská unie. Vlastní podíl Moravskoslezského kraje činí 950 milionů korun, z čehož 300 milionů přispěje statutární město Ostrava. Kraj také v minulosti získal na předprojektovou přípravu dotaci 1,6 milionu korun z OPST.

Nová budova, která vzejde z návrhu renomovaného architektonického studia KUBA & PILAŘ architekti, nabídne lidem nejen novou architektonickou dominantu, ale také moderní, interaktivní a tvůrčí prostředí. „Černá kostka hraje v transformaci našeho kraje zásadní roli. Aby se náš kraj a jeho ekonomika úspěšně rozvíjely, potřebujeme zaujmout velké investice, kteří si právě nás vyberou jako lokalitu pro své projekty. Centrum digitalizace, vědy a inovací bude naše pomyslná vizitka a důkaz, že jsme moderní a dynamický kraj, který jde naproti nejmodernějším technologiím, klade důraz na vzdělanost a nebojí se velkých výzev. Jsem rád, že nám už nic nebrání v realizaci projektu,“ řekl hejtmán Moravskoslezského kraje Josef Bělca.

Černá kostka se stane nejen sídlem Moravskoslezské vědecké knihovny, ale také centrem digitalizace kulturního dědictví, inovací a vzdělávání. V jejích prostorách návštěvníci naleznou coworking, moderní studovny, experimentální kino, makerspace laboratoře a digitalizační pracoviště vybavená nejnovějšími technologiemi, jako jsou virtuální realita, 3D a 2D digitalizace. Na dvou podzemních a devíti nadzemních podlažích najde své

Foto: Moravskoslezský kraj

místo více než 1,2 milionu knih a návštěvníkům poslouží 164 parkovacích míst. Černá kostka přinese zcela nový standard knihovnických a komunitních služeb. Hodnotou, která spojuje všechny aktivity Černé kostky, je objevování. Právě tuto rovinu si organizace zvolila jako své místo v inovačním ekosystému Moravskoslezského kraje. „Na rozdíl od jiných institucí, které se zaměřují hlavně na již zavedené projekty a start-upy, chceme být místem, kde lidé získávají inspiraci a začínají nejdůležitější, aha! momenty. U nás budete moci objevit nový nápad, komunitu ke spolupráci nebo dokonce svůj osobní směr do budoucna,“ doplnil ředitel příspěvkové organizace Černá kostka Andrej Harmečko.

Dokončení a kolaudace stavby je plánováno na květen až červen 2027. Hned poté se Černá kostka otevře veřejnosti. ●

► První etapa celostátní akce 3× 30 dnů pro mokřady odstartovala

Polovinou března odstartovala první etapa celostátní akce s názvem 3× 30 dnů pro mokřady, kterou pořádá Český svaz ochránců přírody (ČSOP). Do 13. dubna 2025 mohou děti s rodiči, prarodiči a kamarády, dětské skupiny či školní třídy nebo i dospělí vyrazit za mokřady ve svém okolí a pozorovat obojživelníky – žáby, čolky a možná i mloky.

Výsledky pozorování zapíší do formuláře na webových stránkách nasemokrad.cz a po skončení etapy mohou vyhrát zajímavé ceny. Sdílet svá pozorování mohou také v nové facebookové skupině. „Obojživelníci jsou jednou z skupin živočichů, kvůli kterým je potřeba chránit mokřady. Všichni naši obojživelníci jsou na seznamu ohrožených druhů a většinu z nich ohrožuje nejenom klimatická změna, ale i běžné aktivity lidí. I proto jsme tento rok vyhlásili Rokem obojživelníků,“ říká Petr Stýblo, ředitel Kanceláře ČSOP, a dodává: „Tuto akci chceme širokou veřejností upozornit na to, že ochrana našich mokřadů je stále nedostatečná a rostlin a živočichů na ně vázaných ubývá. Jsme zvědaví na

výsledky pozorování, kterými mohou lidé ke zmapování mokřadů a jejich potřebné ochraně přispět.“

„Mokřady patří mezi nejproduktivnější ekosystémy na světě, jsou zdrojem velké biologické rozmanitosti a také lidem poskytují nezastupitelné ekosystémové služby. I přes význam mokřadů se ukazuje, že jejich rozloha i kvalita nadále klesají, a to ve většině regionů světa a s velkým přičiněním člověka. Víťáme každou takovou akci, navíc se zapojením široké veřejnosti, a proto jsme ji také podpořili v rámci Národního plánu obnovy,“ vzkazuje ministr životního prostředí Petr Hladík.

Pozorovatelé mohou využít mokřady v tom nejširším slova smyslu – tůňe, rybníky, zaplavované nebo mokré louky, rákosiny, prameny, prameniště, lužní lesy, mrtvá rameňka, úseky vodních toků, údolní nádrže, zatopené lomy, štetkovny a pískovny, rašeliníště, slatiniště či jiné vodní a bažinné biotopy nebo třeba i zahradní jezírka.

Jaro tedy patří obojživelníkům. V termínu od 15. června do 14. července 2025 budou v hledáčku vážky a konečně třetí etapa, která

místo více než 1,2 milionu knih a návštěvníkům poslouží 164 parkovacích míst.

Černá kostka přinese zcela nový standard knihovnických a komunitních služeb. Hodnotou, která spojuje všechny aktivity Černé kostky, je objevování. Právě tuto rovinu si organizace zvolila jako své místo v inovačním ekosystému Moravskoslezského kraje. „Na rozdíl od jiných institucí, které se zaměřují hlavně na již zavedené projekty a start-upy, chceme být místem, kde lidé získávají inspiraci a začínají nejdůležitější, aha! momenty. U nás budete moci objevit nový nápad, komunitu ke spolupráci nebo dokonce svůj osobní směr do budoucna,“ doplnil ředitel příspěvkové organizace Černá kostka Andrej Harmečko.

Dokončení a kolaudace stavby je plánováno na květen až červen 2027. Hned poté se Černá kostka otevře veřejnosti. ●

proběhne na podzim od 15. září do 14. října 2025, bude o vodních a mokřadních ptáčích, jako jsou bahňáci, volavky či různé kachny. Zároveň běží tři soutěže ČSOP s tematikou mokřadů: fotografická, literární a výtvarná.

Akce 3× 30 dnů pro mokřady je součástí projektu Naše mokřady v době klimatické změny. Tento projekt je financován Evropskou unií v rámci Národního plánu obnovy. Je zaměřen na problematiku mokřadů v širokém slova smyslu v souvislosti s klimatickou změnou. Jeho cílem je přiblížit problematiku významu, ochrany a obnovy mokřadů co nejširšímu spektru veřejnosti. Zahnuje celou škálu informačních a vzdělávacích aktivit – od nových webových stránek www.nasemokrad.cz přes terénní exkurze, workshopy a přednášky i další osvětové aktivity v režii ekocenter ČSOP, nové praktické publikace až po samotné ukázkové revitalizace dvou mokřadních lokalit.

Více informací najdete na webových stránkách www.nasemokrad.cz. ●

► Zachytávání oxidu uhličitého pomůže snížit emise a průmyslově využívat uhlík

Moderní technologie umožňují zachytit oxid uhličitý z průmyslových provozů a následně ho buď využít jako surovinu například v chemickém průmyslu, nebo bezpečně a dlouhodobě uložit do geologických struktur.

Pro budoucí využití této technologie připravilo Ministerstvo životního prostředí Akční plán pro rozvoj technologií zachytávání, využití a ukládání oxidu uhličitého. Dokument projednala vláda. „Schválení akčního plánu je prvním krokem na dlouhé cestě k využívání technologií CCUS. Ty mohou být důležitým nástrojem pro snižování průmyslových emisí v sektorech, kde je obtížné dosáhnout nízkých emisí jinými prostředky. Jedná se nicméně o technologie, které jsou v současnosti ve světě převážně v pilotních fázích. Proto plán především analyzuje současný stav poznání a definuje další kroky pro možné využití technologií v budoucnu. Jde nám o racionální posouzení všech možností, které český průmysl má,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Akční plán se zabývá jak možnostmi geologického ukládání CO₂ v Česku, tak přepravou zachyceného CO₂ pomocí produktovodů do vhodných struktur mimo naše území. Materiál rovněž popisuje možnosti využití zachyceného CO₂ v rámci principů kulární

ekonomiky, například při výrobě plastů, stavebních materiálů či syntetických paliv. Dokument dále zmiňuje potřebu podporovat i využívání materiálů s nižší emisní stopou, například zvýšením podílu dřeva ve stavebnictví nebo širším uplatněním recyklovaných stavebních materiálů. Takový přístup může významně snížit potřebu emisí a energeticky náročných primárních surovin.

Plán je strukturován do několika hlavních částí: nejprve analyzuje potřebu zachytávání CO₂ v jednotlivých průmyslových odvětvích v Česku a popisuje možnou poptávku po využití nebo ukládání tohoto plynu. Dokument následně detailně představuje dostupné technologie CCUS, jejich technické aspekty, ekonomické podmínky i environmentální a společenské souvislosti. Samostatně se věnuje také otázkám přepravy CO₂ včetně přeshraničních produktovodů.

Opatření akčního plánu zahrnují například začlenění technologií CCUS do stra-

tegických dokumentů Česka a zajištění koordinace s dalšími státními politikami. Důležitým opatřením je rovněž posilování mezinárodní spolupráce, a to zejména formou jednání s evropskými státy, které disponují vhodnými geologickými strukturami pro bezpečné uložení CO₂, především v oblastech Severního moře. Navržená opatření mají za cíl připravit potřebný legislativní rámec, zejména vytvoření vládního nařízení pro finanční zabezpečení provozu úložišť CO₂ a řešení povinností po jejich uzavření. V oblasti vědy a výzkumu se opatření zaměřují na potřebu detailního mapování potenciálních lokalit pro ukládání oxidu uhličitého, potřebu zachytávání pro jednotlivé druhy průmyslu či potřebu analýzy možností přepravní infrastruktury.

Implementaci opatření akčního plánu zajistí Národní platforma CCUS, kterou bude koordinovat MŽP. Platforma spojí odborníky ze státní správy, průmyslových svazů a vědeckých institucí. Platforma bude nejen koordinovat realizaci opatření, ale také sloužit jako důležité fórum pro sdílení zkušeností, výměnu znalostí a odbornou diskuzi o dalším směřování a potenciálu technologií CCUS v Česku. ●

► Podpora uhelných regionů musí pokračovat i po roce 2027

V Bruselu se na Stálém zastoupení České republiky konal kulatý stůl „Best practices and the lessons learned from implementing just transition“, zaměřený na sdílení zkušeností s podporou spravedlivé transformace v Česku a dalších členských státech EU.

Zúčastnili se jí zástupci Evropské komise, Evropského parlamentu, Výboru regionů, Evropského hospodářského a sociálního výboru, krajů a dalších relevantních institucí, včetně neziskového sektoru.

„Transformace uhelných a energeticky náročných regionů je běh na dlouhou trať – a myslíme právě v bodě, kdy nesmíme zpomalit a zůstat na půli cesty,“ uvedla v úvodu své prezentace Radana Leister Kratochvílová z řídícího orgánu Programu Spravedlivé transformace v České republice. Na sdílení zkušeností ohledně realizovaných projektů v České republice navázali zástupci z Polska a Slovenska, kteří představili své zkušenosti s transformací a výzvami, jimž konkrétní regiony čelí.

Klíčovými tématy byla například budoucnost podpory regionů v rámci při-

pravovaného navazujícího víceletého finančního rámce EU, strategie pro dosažení klimatické neutrality a návrhy na zefektivnění transformačních projektů.

„Je potřeba vytvářet vhodné podmínky pro dosažení nastavených klimatických cílů Evropy, což je dlouhodobý proces, který jsme teprve zahájili prostřednictvím cílených programů, a je nezbytné v nastartované podpoře pokračovat i po roce 2027. Významným přínosem programu Spravedlivé transformace je možnost financování velkých strategických projektů, které propojují tvrdé i měkké investice. Ty by bylo obtížné realizovat z jiných evropských programů,“ uvedl Jan Kříž, vrchní ředitel sekce ekonomiky životního prostředí Ministerstva životního prostředí ČR.

Diskuse potvrdila, že regiony potřebují cílenou a flexibilní podporu přizpůsob-

Foto: archiv SFZP ČR

nou jejich specifickým potřebám, zejména v oblastech inovací, energetiky a zaměstnanosti. Kulatý stůl přinesl cenné výstupy, které budou využity k dalším jednáním na úrovni EU i národních vlád s cílem zajistit dlouhodobě udržitelnou transformaci uhelných regionů. ●

► Revitalizace Žebětínského rybníka podpoří biodiverzitu i zadržování vody v krajině

Revitalizace Žebětínského rybníka na Brněnsku, na kterou finančně přispělo také Ministerstvo životního prostředí, se blíží k úspěšnému dokončení. **Tento projekt významně přispěje k ekologické stabilitě oblasti, podpoří druhovou rozmanitost a pomůže v boji se suchem** díky lepšímu zadržování vody v krajině.

V březnu proběhl jeden z posledních kontrolních dnů projektu, kterého se osobně zúčastnil také ministr životního prostředí Petr Hladík. „Žebětínský rybník je nejen oblíbeným místem pro obyvatele Brna, ale také významným ekosystémem, kde žije mnoho vzácných druhů živočichů. Usazování sedimentů však postupně zhoršovalo jeho stav. Díky finanční podpoře Ministerstva životního prostředí ve výši 6,3 milionu korun z Národního programu Životní prostředí v rámci Národního plánu obnovy společně s investicemi Jihomoravského kraje a městské části Brno-Žebětín se nyní blížíme k dokončení tohoto projektu. Revitalizace podpoří nejen druhovou biodiverzitu, ale také přispěje k lepší retenci vody v krajině, což je v kontextu klimatických změn klíčové,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Projekt revitalizace rybníka vyjde na více než 7,6 milionu korun. Jeho realizaci podpořila také městská část Brno-Žebětín částkou 600 tisíc korun a Jihomoravský kraj, který přispěl 700 tisíci korunami.

„Rekonstrukce Žebětínského rybníka je důležitým krokem pro zachování krásné přírodní památky. Chceme zlepšit jeho ekologickou rovnováhu a zpřístupnit pobyt všem obyvatelům Žebětína. Během revitalizace se totiž vybuduje i malá pláž s přístupem do vody ke koupání. Na revitalizaci rybníka jsme přispěli 600 000 korun, bez pomoci kraje a především dotace z Ministerstva životního prostředí bychom ale projekt nemohli realizovat,“ vysvětlil starosta městské části Brno-Žebětín Vít Beran.

Práce na tomto rybníce začaly v říjnu minulého roku. V březnu proběhl jeden z posledních kontrolních dnů tohoto projektu, během něhož se zde sešly všechny zainteresované strany, aby zhodnotily průběh prací, včetně

Foto: archiv SFZP ČR

odborného dohledu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

„Žebětínský rybník a mokřadní louky jsou významnou přírodní památkou a jednou z klíčových lokalit pro rozmnožování chráněných obojživelníků. Díky revitalizaci zde dojde k obnově stanovišť nejen pro ohrožené druhy žab, ale také pro mokřadní ptactvo a další vodní organismy. Projekt přináší vyvážený přístup mezi ochranou přírody a rekreačním využitím oblasti,“ doplnil ministr Hladík.

Přírodní památka Žebětínský rybník o rozloze 4,42 hektaru je důležitým stanovištěm pro řadu chráněných druhů včetně ohrožené ropuchy obecné, silně ohrožené rosničky zelené nebo kriticky ohroženého skokana skřehotavé-

ho či skokana štíhlého. Početnost zdejší populace ropuchy obecné je jedinečná nejen v rámci okolí Brna, ale i v celém Jihomoravském kraji. V rákosí zde hnízdí také volavka malá, lyska černá a labuť velká. Na březích rybníka roste především olše, vrba a také bez černý.

Kromě odbahnění rybníka probíhaly práce na opravě bezpečnostního přelivu, doplnění opevnění na levém břehu a sanaci pravého břehu. Vytěžený sediment, odhadovaný na 6,4 tisíce metrů krychlových, bude po proschnutí převezeno na blízké pozemky zemědělského půdního fondu, kde bude zapraven do půdy. ●

► Venku jsou jasná pravidla pro nakládání s bateriemi

Vláda schválila novelu zákona o výrobcích s ukončenou životností, která reaguje na nové evropské nařízení o bateriích a odpadních bateriích.

Cílem novely je sladit české právní předpisy s přímo účinným nařízením EU a zajistit jejich efektivní aplikaci.

Novela přizpůsobuje českou legislativu novému evropskému nařízení o bateriích a odpadních bateriích 2023/1542/EU tak, aby byla zajištěna vymahatelnost a aplikovatelnost zákona o výrobcích s ukončenou životností. Zároveň některé části českého právního řádu, které byly duplicitní s evropským nařízením, byly odstraněny, aby se předešlo nejasnostem a zjednodušilo

se právní prostředí. Novela též reaguje na podněty, které vyplynuly z praxe a z Ekoauditů.

Nařízení o bateriích zavádí komplexní pravidla pro nakládání s bateriemi po celou dobu jejich životnosti. Cílem je snížit environmentální dopady baterií a zvýšit jejich recyklaci a opětovné využití, což přináší povinnosti při procesu jejich návrhu, výroby, sběru, zpracování a likvidace.

Vztahuje se na všechny druhy baterií, včetně těch, jejichž množství v poslední době výrazně narůstá (baterie v lehkých dopravních prostředcích atd.). Posiluje rozšířenou odpovědnost výrobců a vymezuje i některé nové přístupy.

„Naší prioritou je efektivní adaptace evropského nařízení tak, aby byla zajištěna jeho vymahatelnost a aby nevznikaly zbytečné legislativní překážky. Novela přináší jasná a srozumitelná pravidla pro nakládání se všemi druhy baterií a zajišťuje jejich odpovědnou recyklaci tak, aby na ni nedopláceli obce či občané. Za poslední hodnocené období v roce 2022 bylo uvedeno na trh přes 46 tisíc tun baterií a akumulátorů. U průmyslových baterií byl největší podíl olověných baterií (67 %), u přenosných pak převládaly baterie alkalické. Většinou se jednalo o průmyslové baterie, přenosných baterií bylo v roce 2022 uvedeno na trh přes 5 tisíc tun a zpětným odběrem bylo získáno více než 2,5 tisíce tun, tedy mírně nad 50 procent. Cílem této novely je mimo jiné právě zvýšit recyklaci a opětovné využití baterií,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík. ●

STAROSTA PŘÍSNOTIC: PROPUSTNOU SILNICI MÁME JAKO PRVNÍ V REPUBLICE. BEZ DOTACÍ BYCHOM JI NEUDĚLALI

Obec, která využívá dotační peníze na maximum. Přísnotice leží kousek za Brnem směrem na jih. **I s relativně malým rozpočtem dokážou hodně investovat. Využívají k tomu dotace a myslí při tom na životní prostředí.** O tom, co obec udělala a co chystá, jsem se bavil se starostou Přísnotic Zdeňkem Mahovským.

V čele počtem obyvatel malé obce je dvacátým rokem. Při procházce obcí se zdravím s místními a každého zná jménem. Na obřím monitoru v kanceláři na místním úřadě pak ukazuje, co všechno se v obci děje, v desítkách složek jsou tisíce fotografií. My jsme se ptali především na akce, pro které obec využila dotační prostředky v oblasti životního prostředí. Začínáme projektem, který obec dokončila v srpnu minulého roku. Celá ulice Za Humny má novou silnici, parkovací stání a chodníky z plně propustných povrchů. Starosta Zdeňk Mahovský přináší vzorek materiálu, ze kterého je udělána místní komunikace a parkovací stání. Skládá se z plastového roštu s volně vloženými betonovými kostkami.

Mohl byste popsat, jak jste k rekonstrukci ulice přistoupili?

Celý projekt byl zaměřen na hospodaření se srážkovými vodami celoplošným vsakováním. V tomto smyslu jsme proto využili tuto inovativní technologii jako první v republice v celém profilu ulice, tedy právě včetně místní komunikace. V komunikaci a v zatravněných parkovacích stáních jsou použity zmiňované rošty a v chodníkové části plně propustné dlaždice, u nichž výrobce deklaruje sto procent propustnosti vody.

Proč jste se rozhodli pro toto řešení?

Máme dlouholetý problém s vodou, a to zejména s hladinou podzemních vod. Ležíme v oblasti jižní Moravy, kde se klimatická změna opravdu zásadním způsobem projevuje, situace se výrazně zhoršuje a tento problém mají všechny okolní obce. Potřebujeme, aby nám dešťové srážky neodtékaly někam mimo intravilán obce, ale aby se to, co napadne, prosáкло a dotovalo hladinu podzemních vod, zeleň v intravilánu apod. Například tři měsíce neprší, pak přijde období, kdy za týden naprší 230 milimetrů, jako tomu bylo nedávno při posledních povodních v září minulého roku. Velký objem vody pak odteče, a to i kvůli zbytkovým opatřením, která se dělala za minulého režimu. Celá obec je samozřejmě pokryta vodovodním řadem, ale řekl bych, že tak 90 % našich občanů stále využívá jako zdroj užitkové vody vlastní studnu. Já sám jsem koneckonců jeden z nich.

V současné době jsme již před schválením tzv. plánu společných zařízení, který obsahuje soubor veřejně prospěšných opatření na zmírnění vlivu klimatických změn, například protierozní a vodohospodářská opatření, zeleň v krajině apod.

A daří se vodu udržet?

Ano, snažíme se, aby se to dařilo. Již v předešlých letech při kompletní rekonstrukce ulice Za Kostelem jsme do projektu zahrnuli také opatření zaměřené na hospodaření se srážkovými vodami. Pokud vezmeme poslední investici, tam je garantována sto procentní propustnost. Před realizací voda odtékala do příkopu a pak dál. Teď tu je zhruba kilometr ulice od domu k domu všechno propustné, doplněné otevřenými poldry se zelení. Naše obec je téměř jedna velká rovina s velmi dobrým šterkopiskovým podloží, které je schopné pojmout, přefiltrovat a zadržet poměrně velké množství vody. Tento investiční projekt jsme připravovali čtyři roky. Dotační podporu Státního fondu životního prostředí ČR (SFŽP ČR) jsme využili už i na projektovou dokumentaci, která nebyla z nejlevnějších, zaměřenou na opatření ke zpomalení odtoku, vsakování, retenci a akumulaci srážkové vody dle principů správného hospodaření s dešťovými vodami. Aby to všechno fungovalo správně, byla součástí projektové přípravy samozřejmě studie proveditelnosti, hydrogeologický průzkum celé lokality ulice Za Humny apod. Celá investice projektu vyšla na více než 63 milionů korun. Z této částky činila dotační podpora ze SFŽP ČR téměř 50 milionů korun.

Obracejí se na vás díky tomu, že jste byli první, kdo použil tuto technologii, jiní starostové?

Ano, tím, že v tomto poměrně velké projektu byla použita technologie, která není v Česku zase tak rozšířená, tak je k tomuto systému samozřejmě hodně dotazů, nejčastěji jak a jestli to funguje. V této souvislosti jsem byl pozván i na několik konferencí a seminářů zaměřených na modrozelenou infrastrukturu a hospodaření se srážkovými vodami. Samozřejmě na všechny dotazy, zejména technické, z praxe odpovědět nemohu. Zpravidla na tyto otázky odpovídám „zeptejte se mě tak za deset let“, to už budu chytřejší (smích). My jsme tento systém realizovali v téměř slepé a málo frekventované ulici, většinou jen s osobní dopravou místních a jedenkrát za týden tam pojedou popeláři. Nemám tušení a netroufám si to někomu deklarovat, jestli je to vhodné například do nějaké podhorské vesnice, která má jinou geografickou polohu, jiné klimatické

podmínky. Častou otázkou například je, jak je to se zimní údržbou a odklizením sněhu. Jak jsem uvedl hned v úvodu, z hlediska klimatických změn už tady u nás na jihu Moravy nejsou ty zimy, jak si my staršího data narození pamatujeme (smích). Za celou poslední zimu napadl sníh asi tak dvakrát po pěti centimetrech a bez problému jsme to odhrnovali běžnou sněhovou radlicí i na novém povrchu. Pro nás to tedy smysl dává, počítáme s udržitelností na desítky let, únosnost a životnost to má deklarovanou výrobcem s patřičnou certifikací, ale každý si to musí zvážit sám.

Nová ulice ale zdaleka není jediný projekt, který jste realizovali jako opatření na změnu klimatu.

To určitě ne. Za velice přínosné považuji probíhající komplexní pozemkové úpravy celého katastrálního území Přísnotice, které nebylo úplně jednoduché vůbec zahájit. V současné době jsme již před schválením tzv. plánu společných zařízení, který obsahuje soubor veřejně prospěšných opatření na zmírnění vlivu klimatických změn, například protierozní a vodohospodářská opatření, zeleň v krajině apod. Celý proces komplexních pozemkových úprav včetně následné realizace některých opatření dle plánu není sice finančně podporován z nějakého dotačního programu, ale je plně hrazen ze státního rozpočtu. Do toho průběžně běží ve spolupráci a za pomoci místních občanů výsadby stromů. V několika etapách jsme postupně vysadili již kolem tří set nových stromů.

Dotaci jste využili i na sběr a třídění odpadů.

Na odpady jsem opravdu pedant, protože to je hodně o penězích (smích). Nový sběrný dvůr byl jeden z mých prvních projektů, který se mi podařilo zrealizovat také díky dotační podpoře ze SFŽP ČR. Velmi nerad se chlubím (smích), ale myslím, že dnes máme velmi kvalitní sběrné středisko odpadů, kde třídíme úplně všechno, na co si jen vzpomenete. Navázali jsme spoluprací s mnoha firmami od zpětného odběru elektrozařízení, zářivek, žárovek, monočlánků, pneumatik, stavebního dřeva, železa, rostlinného oleje, náplní do tiskáren až po firmy zabývající se likvidací suti, léků, nebezpečného odpadu, motorového oleje apod. Je to i hodně o přístupu a zodpovědnosti každého občana. Sběrný dvůr kontroluji hodně často a někdy si opravdu říkám, když ze směsného odpadu vytahují plastové kelbky, že je to s lidmi „marný boj“, ale nevzdávám to (smích). Již více než pět let jsme také zapojeni do systému door to door. Každá domácnost obdržela zdarma, také prostřednictvím dotační podpory, nádoby na třídění plastu, papíru a bioodpadu. Jedině nádoby na třídění barevného a bílého skla máme na čtyřech sběrných místech po obci. Když jsem tento systém separace poprvé představil v kulturním domě na společném setkání s občany a řekl jim, že se nově ze dne na den bude komunální odpad vyvázet jen jednou za měsíc, tak mě z kulturního málem vynesli v zubech (smích). Ale pak

mě opravdu potěšilo, když za mnou někteří z těch „rebelujících“ přišli a řekli: „Starosto, ty jsi měl pravdu, já nemám za měsíc v černé popelnici ani půlku.“ Když to řeknu ale úplně upřímně, tak osobně to nepovažuji za ideální způsob „likvidace“ odpadu z domácností.

Jak to myslíte?

Co si budeme povídat, struktura dědiny se změnila. Málokdo už má na zahrádce hnojník nebo kompost. Dnes už nenajdete v dědině nikoho, kdo by měl doma prase, králíka nebo kačeny, jako tomu bývalo kdysi. Každý si chce odpočinout na pergole u bazénu, okolo s anglickým trávničkem. Většina těch zavlažovaných trávníků se seče každý týden. I když se od jara do podzimu bioodpad sváží po čtrnácti dnech, tak nádoby na bioodpad, naplněné posečenou trávou až po okraj, nejsou na takovou zátěž stavěné. Popeláři s ní párkrát klepnou a popelnice praskne. Proto říkám, že ty samotné plastové nádoby, které nevydrží věčně, jsou „ekologickou bombou“. Celý systém door to door je sice „nějaké“ alternativní řešení, jak „něco“ druhotně zpracovat, ale když se podíváte do vyspělejších okolních zemí, tak díky energetickému využití jsou tyto země na čele s téměř nulovým procentem skládkování. To bychom ale na toto téma mohli vést ještě další dlouhou diskuzi.

Přemýšleli jste také o využití obnovitelných zdrojů energie?

Samozřejmě přemýšleli, protože energie tvoří v rozpočtu obce dost významnou finanční částku, ale na některých obecních budovách, kde by fotovoltaické panely pomohly pokrýt denní spotřebu, máme střechy bohužel ve špatném stavu. Měl jsem tu na konzultaci několik firem, které se tím zabývají, protože v této oblasti nejsem zrovna odborník. Konkrétně mám na mysli „nějaké“ sdílení energií, protože na sběrném dvoře máme velký přístřešek, kam by šlo umístit asi poměrně hodně fotovoltaických panelů, ale je tam malá spotřeba. Určitě uvažuji o fotovoltaike na střeše základní a mateřské školy, protože tam není denní spotřeba zrovna zanedbatelná, ale jak to potom funguje přes prázdniny, to opravdu nevím. Více než o fotovoltaike přemýšlím o větrné elektrárně, protože z hlediska obnovitelných zdrojů to je lepší varianta. Větrná elektrárna se samozřejmě také točí jen podle síly větru, ale řekl bych, že přes zimu vždycky něco fouká. Bohužel se ale naše obec nachází kousek od Brna, a to v ochranném pásmu vzdušného koridoru letiště v Tuřanech a také vojenského radaru kousek od nás v Sokolnicích. S tím se nám asi nepodaří nic udělat.

Jaké další projekty plánujete?

Začínáme připravovat kompletní rekonstrukce dvou ulic směrem na Žabčice a Vranovice. Na obou ulicích jsou chodníky v katastrofálním stavu, parkuje se tam tak různě a nějaké celkové řešení odvodnění dešťových srážek tam není. Obě ulice jsou průjezdem naší obcí a jejich součástí je silnice třetí třídy v majetku Jiho-

moravského kraje a ve Správě a údržbě silnic Jihomoravského kraje. Tato silnice musí být v asfaltovém povrchu, ale chodníky a parkovací stání bychom chtěli udělat v podobném duchu jako v ulici Za Humny, to znamená propustné. Bude to poměrně velký projekt a nebude to úplně jednoduché. Z drobnějších projektů bych asi zmínil vybudování nové odpočívky u národní kulturní památky Smírčí kříž, která leží v těsné blízkosti cyklostezky Brno-Vídeň. Před pár lety jsme tento kříž prostřednictvím dotační podpory nechali zrestaurovat a v předloňském roce jsme ho zpřístupnili z cyklotrasy ovocnou alejí.

Dařilo by se vám tolik projektů financovat bez dotací?

To určitě ne. V našem katastrálním území nemáme žádnou skládku komunálních odpadů ani dobývací prostory apod., ze kterých by nám chodil nějaký příjem. Vycházíme pouze z rozpočtového určení daní. Náš roční rozpočet se pohybuje v rozmezí 17 až 18 milionů korun. Z toho samozřejmě musíte zaplatit celý provoz obce, správu, energie, zaměstnance, údržbu obce apod. Já vždycky říkám, že obec funguje jako každá domácnost, jen trochu větší domácnost. Doma musíte také nejprve zaplatit elektřinu, plyn, vodu, benzin, potom běžnou údržbu domu, a když si chcete pořídit nové auto, tak na něj musíte nejprve našetřit. Jak jsem uvedl na začátku, bez dotační podpory bychom toho moc neudělali, ale samozřejmě musíte počítat vždy i s podílem spolufinancování. Potom záleží na tom, jak finančně náročný projekt potřebujete zrealizovat a kolik peněz musíte mít pohromadě. V posledním projektu jsme museli mít téměř 14 milionů korun, abychom byli schopni platit zhotoviteli pravidelné faktury. Nezapomínejme také, že čím více obec zkrášluje, tím více musíte počítat s dalšími náklady na údržbu. Minulý rok se naši zaměstnanci obce prakticky nonstop zabývali jen zaléváním nových výsadeb stromů, aby se chytly, udržely se a neuschly.

Dotační žádosti si vyřizujete sami, nebo využíváte služby zprostředkovatelů?

Hodně jich dělám sám, především ty jednoduché, za míň peněz (smích). Ty velké, za víc peněz, jsou administrativně složitější a náročnější. Tam raději sázím na jistotu prostřednictvím nějaké zkušené agentury, abych neudělal někde nějakou chybu, za kterou by nám pak hrozila korekce a museli vracet dotaci. Osobně bych – a myslím, že i ostatní starostové – uvítal jeden jednotný a na ovládání jednoduchý dotační portál, se kterým se starosta naučí pracovat, třeba jako s obyčejnými office programy v každém počítači. Teď je to napříč všemi poskytovateli a u každého ministerstva jinak. Jenom těch přihlašovacích údajů a hesel, co mám, to si nemůžete pamatovat bez toho, abyste si to někam napsali. Kdyby to bylo všechno na jednom místě, se stejným systémem, stejnými přílohami, stejným vyhodnocením, tak by se to všechno dělalo jednodušeji, rychleji a nepotřebovali bychom k tomu platit a najímat drahé agentury. ●

► **Přes tisíc vysazených stromů a keřů a osm senzorů monitorujících stav ovzduší.**
Taková je bilance města Mělník na poli boje proti znečištění ovzduší.

MĚLNÍK JDE ZELENOU CESTOU ZA LEPŠÍM OVZDUŠÍM

Foto: archiv SFZP ČR

Tato opatření byla implementována v rámci projektů Norských fondů na základě získaných dat z měření, které zjišťovalo míru a zdroje znečištění ve městě. Nové stromy a keře rostou mimo centrum města. „Než začneme vynakládat peníze na přípravu projektu, snažíme se o tom co nejvíce diskutovat. Víc hlav víc ví. Projekty pak můžeme upravit místnímu zadání, aby mohly fungovat. V tomto případě se velká část projektu neodehrává v centru města, ale v místních částech. Dostáváme se tak do jiných částí města a můžeme přispět k tomu, aby se tady dobře žilo,“ říká starosta Mělníka Tomáš Martinec.

Výsadba stromů a keřů probíhala ve čtrnácti lokalitách města, které byly vybrány v souladu se zjištěnými daty ve spolupráci s odborníky na ochranu životního prostředí a krajinnými architekty. I přes nepřízeň počasí počátkem roku se zeleň daří sázet včas. „Je až k neuvěření, že se městu Mělník podařilo nejen získat desetimilionovou dotaci na výsadbu zeleně ve městě, ale také ji v tak krátkém čase stihnout vysázet,“ dodává k výsadbě zastupitel města Jan Rohlík.

Mezi vybranými lokalitami najdeme několik ulic, zelených ploch, ale také ochranný plášť lesů. „Nejkrásnější lokalitou je bezesporu park Na Brabčově, ve kterém jsme díky projektu vysázeli dalších osmdesát stromů a dokončili jeho koncepci,“ zve do parku Na Brabčově koordinátor projektu Željko Filipovič a přidává výčet pozitivního dopadu zeleně na život: filtruje škodliviny ze vzduchu, je zdrojem kyslíku, funguje jako přirozená bariéra proti hlučkému, vytváří mikroklima, pomáhá zadržovat vodu, je domovem celé řady živočichů

a v neposlední řadě esteticky obohacuje naše prostředí.

Právě izolační schopnosti zeleně byly hlavním důvodem pro novou výsadbu. Data, ze kterých výběr lokalit pro výsadbu vychází, ukazují překračování imisního limitu pro částice polétavého prachu na Mělnicku. Významný podíl na znečištění ovzduší mají vedle dopravy také lokální topeniště. Jako nejzasazenější lokality ve městě byly identifikovány Blata/Rousovice a Mlázice/Pšovka. Díky rozsahu měření bylo město navíc schopno přesně určit, čím lidé topí. V obou předchozích oblastech se vedle dřeva a uhlí bohužel topí také plasty, které do ovzduší dostávají ty nejnebezpečnější látky. Právě v těchto oblastech byla nainstalována síť osmi senzorů a dvou meteorostanic, které situaci monitorují 24 hodin denně a data v reálném čase přenášejí do veřejně dostupného portálu.

Tým z Vysoké školy báňské Technické univerzity Ostrava pod vedením Jiřího Bílka data blíže analyzuje a na jejich podkladě připravuje soubor doporučení pro zlepšení ovzduší na Mělnicku. „Už první měření nám přinesla nepříznivé zprávy. Na všech měřených místech na Mělnicku byl několikanásobně překročen imisní limit částic polétavého prachu, které mohou způsobit řadu zdravotních komplikací. Ty nejmenší částice se skrze dýchací ústrojí dostávají do krve a skrze ni do celého těla, mají negativní vliv na dýchací a kardiovaskulární systém a jsou také karcinogeny,“ upozorňuje Bílek.

Městu se také podařilo investovat do zeleně další peníze, které získalo díky nižší

vysoutěžené ceně na dodavatele zahradnických prací. Proto rozšířilo projektovou dokumentaci o další zelené prvky a plochy, celkový počet výsadeb se zvýšil o dalších 248 dřevin.

Projekt Realizace zelených opatření na ochranu kvality ovzduší města Mělník, 1. etapa, byl podpořen z Norských fondů. ●

O MĚSTĚ

Mělník je původně slovanské pojmenování kopce z mělnických se hornin křídového útvaru. První zmínky o této oblasti pocházejí z devátého století. Od roku 1000 se na Mělníku tradoval zvyk dávat místní hrad kněžnám a královnám věnem. Ten se později rozšířil i na město vzniklé pod hradem (královské věnné město). Město Mělník vzniklo ve třináctém století z podhradí a později trhové osady. Od konce osmnáctého století se Mělník stal součástí zemědělského zázemí pro pražskou aglomeraci a také průchozí stanicí dálkového obchodu a exportu. Jen málo se ho dotkla průmyslová revoluce. Někdejší královské věnné město se změnilo na téměř provinciální městečko. Město sázelo na pěstování vína a také využívalo výhodné polohy na soutoku řek. Po druhé světové válce se v Mělníku rozrostl průmysl a počet obyvatel stoupl z dvanácti tisíc na dvacet tisíc.

Objekt krajských záchranářů v Hradci Králové měl nevyhovující střechu. Nahradila ji nová, se zeleným porostem.

BUDOVU ZÁCHRANNÉ SLUŽBY POKRÝVÁ ZELENÁ STŘECHA

Foto: archiv SFŽP ČR

Nová krytina má prvky zelené střechy, které slouží pro efektivnější hospodaření s dešťovou vodou a zároveň jako protipovodňová ochrana intravilánu. Náklady na rekonstrukci byly kolem 5 milionů korun.

Původní střechou do objektu zatékalo. V budově v Hradecké ulici se nachází kanceláře ředitelství včetně výukové místnosti, ordinace lékařů a lékárna. Při rekonstrukci došlo k výměně střešního pláště, kde se vyměnila krytina asfaltové šindele na šikmých částech střechy a živičných pásů na rovných částech. Nová krytina je z poplastovaného plechu. Pod ním je pojistná hydroizolace na nově navržených cementotřískových deskách kotvených na stávající rámové konstrukce. Druhá střešní krytina ploché pochůzní střechy byla nahrazena vegetační střechou se zateplením. Práce trvaly přibližně čtyři měsíce. Projekt byl podpořen z Národního plánu obnovy.

Výhody zelené střechy spočívají v čištění vzduchu v okolí budovy, menším

množstvím zvířeného prachu v sousedství s termikou nad střechami, tepelných izolačních účincích, regulaci vlhkosti, zvukové izolaci, zadržování vody a zajištění životního prostoru pro hmyz. Dotaci na zelenou střechu mohou také získat lidé, kteří se rozhodnou udělat energie-

tické úspory ve svém rodinném domě. V rámci programu Nová zelená úsporám existuje podporované opatření pro zelené střechy. Musí být vybudovány v kombinaci se zateplením, v takovém případě je možné získat dotaci na střechu až do výše 100 tisíc korun. ●

O ZÁCHRANÁŘÍCH

Zdravotnická záchraná služba Královéhradeckého kraje (ZZS KHK) je příspěvkovou organizací zřízenou Královéhradeckým krajem. Zajišťuje zdravotnickou záchranou službu na území o rozloze 4 759 km² s počtem obyvatel 555 267. Jejím hlavním úkolem je na základě tísňové výzvy poskytovat přednemocniční neodkladnou péči osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života, a to přímo na místě události. Zdravotnická záchraná služba je základní složkou integrovaného záchraného systému. ZZS KHK vznikla v roce 2004, kdy došlo ke sloučení všech zdravotnických záchraných služeb na území Královéhradeckého kraje. Tehdy se jednalo o osmnáct posádek v dvanácti městech. Jednotlivé posádky byly buď součástí okresních či městských nemocnic (Jičín, Nový Bydžov, Hořice, Opočno, Rychnov nad Kněžnou, Náchod), nebo se jednalo o příspěvkové organizace zřízené okresními úřady (ZZS okresu Trutnov a ZZS okresu Náchod) či o příspěvkovou organizaci zřízenou Ministerstvem zdravotnictví České republiky (Územní středisko záchrané služby v Hradci Králové).

Snazší a rychlejší výstavba solárních a větrných elektráren. Pomohou akcelerační zóny

Na návrh Ministerstva průmyslu a obchodu a ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem pro místní rozvoj schválila vláda zákon o urychlení využívání obnovitelných zdrojů energie (OZE). **Nová legislativa přináší další zjednodušení povolovacích procesů pro výstavbu solárních a větrných elektráren, zejména prostřednictvím vymezení oblastí pro urychlení využívání OZE, tzv. akceleračních zón.**

Díky zefektivnění schvalovacího procesu umožní tyto zóny rychlejší realizaci projektů. Vymezení oblastí bude probíhat na třech úrovních podle jejich významu a každá akcelerační zóna bude mít územní opatření, které stanoví podrobné podmínky a kritéria pro výstavbu.

„Česko potřebuje snižovat emise skleníkových plynů a zvyšovat svoji nezávislost na dovozu fosilních paliv. Proto musíme mimo jiné rozvíjet využití obnovitelných zdrojů energie. Akcelerační oblasti řeší potenciální střety výstavby obnovitelných zdrojů s ochranou přírody, kulturních památek, bezpečností státu, dopravní, energetické nebo telekomunikační infrastruktury, a to ještě předtím, než se firmy a obce dohodnou na umístění větrných nebo solárních elektráren v konkrétním místě. Ministerstvo životního prostředí v souvislosti se zákonem také finalizuje konkrétní mapové podklady, na jejichž základě pak kraje a obce mohou vymezit na svém území samotné akcelerační zóny,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík.

projekty fotovoltaických a větrných elektráren schvalovány ve zjednodušeném režimu. V těchto zónách nebudou projekty splňující podmínky směrnice o podpoře využívání obnovitelných zdrojů energie mimo jiné podléhat posouzení vlivu na životní prostředí (EIA), což významně urychlí celý proces. Neznamená to ale, že budou projekty schvalovány automaticky. Potenciální dopady větrných a solárních elektráren se budou posuzovat už ve fázi vymezení akceleračních oblastí na základě požadavků na ochranu jiných veřejných zájmů, dále na základě biologického posouzení a komplexního hodnocení vlivů návrhů akceleračních oblastí na životní prostředí (tzv. SEA). V akceleračních oblastech bude možné povolovat nejen nové výroby elektriny, ale i související infrastrukturu, například připojení k distribuční a přenosové soustavě, systémy pro ukládání energie, dopravní a technickou in-

Foto: Shutterstock/Eviart

výstavbu projektů pro využívání OZE, kde budou platit zjednodušující postupy při povolování výroben energie z OZE stavebním úřadem. Zároveň zákon u menších projektů fotovoltaických elektráren do 100 kW stanoví nepřekročitelné lhůty pro povolení těchto projektů. Po jejich uplynutí se budou považovat za povolené. Tím jenom podtrhujeme důležitost rozvoje šetrných zdrojů energie pro Česko jak z pohledu životního prostředí, tak z pohledu cesty k větší energetické nezávislosti,“ doplnil ministr pro místní rozvoj Petr Kulhánek.

Výrobce elektriny provozující větrnou elektrárnu bude platit poplatek 50 Kč/MWh, ze kterého získá místní obec 98 % a zbytek správce, tedy například obecní úřad s rozšířenou působností. Tento poplatek byl stanoven na základě předpokládané doby využití elektrárny 2 250 hodin za rok a částky 100 000 korun za instalovanou MW. Hlavním cílem je motivovat investory k výstavbě větrných elektráren v místech s vyšší větrností, což povede k maximalizaci využití instalovaného výkonu. Poplatek také posílí spolupráci mezi investory a místními obcemi. „Dokončení legislativního nastavení zkrácení povolovacího procesu potřebujeme pro všechny obnovitelné zdroje, vládou schválený poplatek z elektriny z větrných elektráren je vhodný nástroj pro větší zapojení místních, více elektriny z větru a využívání větrnějších míst,“ uvedl předseda Komory OZE Štěpán Chalupa.

Nový zákon zajišťuje transpozici revidované směrnice o podpoře využívání obnovitelných zdrojů schválené v roce 2023. Česká republika zároveň svými již zavedenými opatřeními a dalšími opatřeními, která připravuje v oblasti zjednodušení povolovacích procesů pro OZE, patří v tomto k nejaktivnějším členským státům Evropské unie a je dávana Evropskou komisí za příklad dobré praxe pro ostatní státy. ●

Jde o důležitý krok k posílení energetické bezpečnosti a k plnění našich klimatických závazků. Vznik akceleračních oblastí umožní rychlejší rozvoj obnovitelných zdrojů a poskytne stabilní podmínky pro investory.

„Jde o důležitý krok k posílení energetické bezpečnosti a k plnění našich klimatických závazků. Vznik akceleračních oblastí umožní rychlejší rozvoj obnovitelných zdrojů a poskytne stabilní podmínky pro investory. Půjde o lokality, které mají vysoký potenciál generovat elektrinu s minimálním negativním dopadem na životní prostředí. Díky tomu budeme mít více energie z obnovitelných zdrojů a můžeme tak přispět ke snížení výdajů za elektrinu pro české domácnosti a firmy,“ říká ministr průmyslu a obchodu Lukáš Vlček s tím, že na vytváření těchto zón a přípravě konkrétních projektů budou spolupracovat státní orgány, místní samosprávy a místní veřejnost.

Hlavní novinkou zákona je zavedení akceleračních oblastí, ve kterých budou pro-

frastrukturu či opatření ke zmírnění dopadů na území, jako jsou hlukové bariéry. Vymezení akceleračních oblastí bude probíhat na třech úrovních: místní význam bude stanoven v územních plánech obcí, nadmístní význam v zásadách územního rozvoje krajů a celostátní význam v územním rozvojovém plánu. Návrh legislativy určuje další úkoly pro jednotlivé subjekty, včetně gesčních resortů, tedy Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo pro místní rozvoj.

„Vymezení oblastí v územních plánech, zásadách územního rozvoje a územním rozvojovém plánu bude znamenat, že se jedná i o plochu vhodnou pro

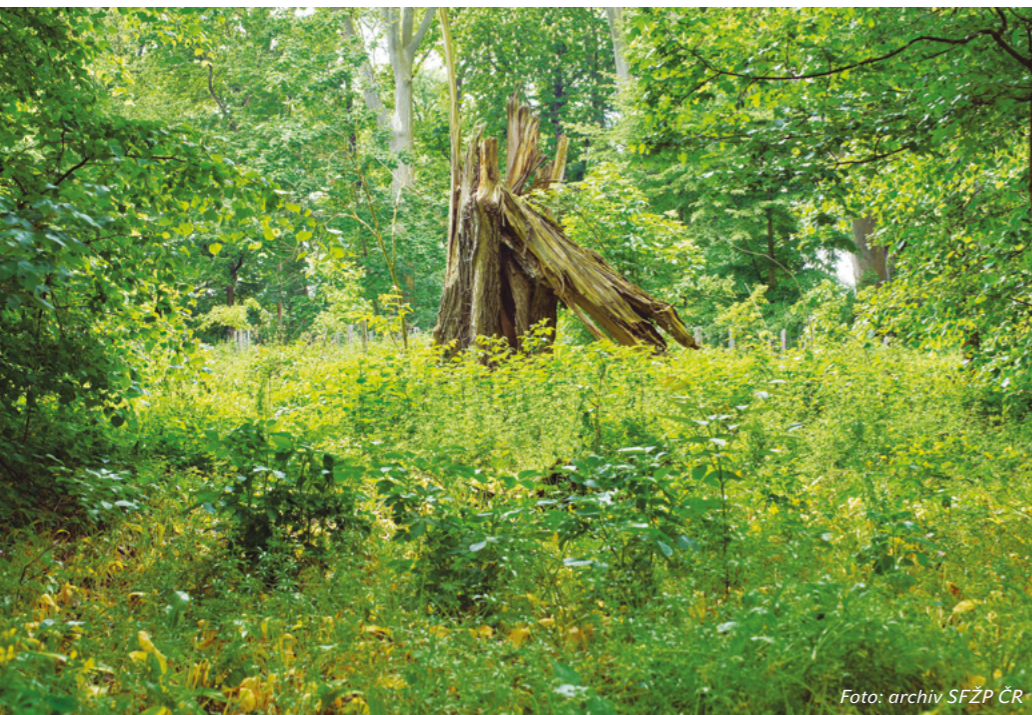
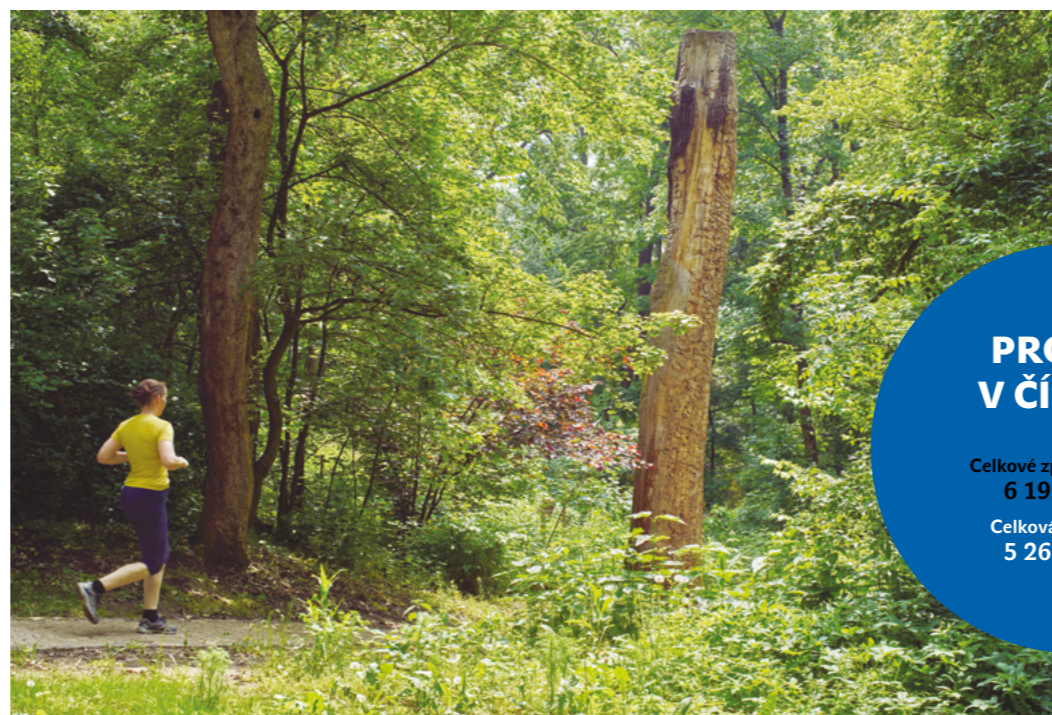

Foto: archiv SFZP ČR

PROJEKT V ČÍSLECH

Celkové způsobilé výdaje
6 192 630 Kč

Celková výše dotace
5 263 735 Kč

▶ VE VESELÍ NAD MORAVOU OBNOVILI PARK SE VZÁCNÝMI BROUKY

Před více než rokem dokončili ve Veselí nad Moravou úpravu části zámeckého parku, kterému se říká Bažantnice. Pro místní i návštěvníky tohoto malebného jihomoravského koutu naší země tu vzniklo krásné místo jako stvořené k procházkám a odpočinku a pro přírodu útočiště vzácných druhů brouků, především kriticky ohroženého krasce dubového.

Krasce dubový není na své životní podmínky příliš náročný, a přesto vymírá, protože jeho přirozených habitatů ubývá. Při notné dávce štěstí na něj můžeme narazit už jen na několika málo místech na jižní Moravě a v jižních Čechách. Patří totiž k druhům, které ke svému životu potřebují světlé listnaté lesy. Těch u nás – přestože se v posledních sto letech rozloha lesů zvýšila – ubývá a s nimi ubývají i druhy, které jsou na ně navázány, včetně krasce. Krásný smaragdově zelený brouk, který si své jméno právem zasloužil, se neobejde bez dostatečně osluněného dřeva starých stromů, což v našich podmínkách nejčastěji bývají dub zimní a pýřitý. Kvůli postupnému zarůstání je ale dnes většina současných porostů příliš zastíněná. „Staré mohutné duby jsou poměrně dobře chráněné a jejich kácení většinou nehrozí. Problémem ale je, že lesní porosty jsou příliš husté a zastíněná místa krasce až na vzácné výjimky nevyužívá. Velká část našich populací krasce žije na osluněných soliterních stromech na loukách, případně v zámeckých parcích, oborách nebo alejích. Chybějí ale mladší stromy, které by dožívající staré duby nahradily,“ potvrzuje Václav John z Agentury ochrany přírody a krajiny, který je zároveň koordinátorem nového programu na ochranu krasce.

Do Bažantnice se vrátil lužní les

Právě s ohledem na krasce a další druhy vzácných brouků, které v Bažantnici žijí, probíhala revitalizace místa. Pracovat se tu začalo v roce 2022 a trvalo téměř čtyři roky, než odlehlá část zámeckého parku nabyla své dnešní podoby. „V průběhu projektu byly vykáceny invazivní dřeviny, došlo k optimalizaci prostorové struktury a k vytvoření slunných míst a osluněných kmenů, které jsou pro mnohé druhy klíčové. Cílem bylo vytvoření rozvolněného lužního porostu s dominancí dubu letního, jehož přítomnost je základním předpokladem pro udržení a rozšíření krasce dubového, ale i jiných ohrožených, silně ohrožených nebo kriticky ohrožených druhů,“ shrnuje podstatu projektu tisková mluvčí města Veselí nad Moravou Olga Svoják.

Při revitalizaci přibýlo do Bažantnice v zámeckém parku ve Veselí nad Moravou kolem 800 nových listnatých stromů, které nahradily smrky zničené kůrovcem a navrátily této části parku charakter lužního lesa.

Před začátkem úprav zaznívaly ale i kritické hlasy místních, kteří si přáli zachování některých z následně pokácených stromů. „Odborníci z Agentury ochrany přírody a krajiny velmi pečlivě a ohleduplně vážili správnou formu zásahu a ochrany u každého jednotlivého stromu nebo jiného porostu,“ říká k tomu starosta města Petr Kolář. „Tůrza starých dubů a odumřelé kmeny, jejichž přítomnost je pro tyto druhy brouků žádoucí, jsme zde ponechali,“ doplňuje Olga Svoják.

Dříve obtížně dostupnou část parku zpřístupňují nové cesty z přírodního drceného kameniva a hutněného mlátu. „Jejich trasy a uspořádání plně respektují stávající zeleně včetně kořenového systému. Pěšiny proto nejsou přímé, ale směrově a výškově se přizpůsobují kořenům a stromům,“ dodává ještě.

Nové cesty tvoří okruh zvaný Lesní svět, který zavede návštěvníky do středu lužního lesa a seznámí je s jeho faunou a flórou a jejich fungováním.

Podle Petra Koláře projekt své cíle naplnil. „Dnešní podoba Bažantnice na jedné straně chrání vzácné druhy a na straně druhé umožňuje návštěvníkům příjemné procházky,“ míní Petr Kolář.

Duboví velikáni z jihomoravských luhů odcházejí

Stejně jako Bažantnice v době před revitalizací i jihomoravské luhy s pohádkově obrovitými duby na nivních loukách ztrácejí svou původní podobu. Nejvíce tím trpí právě věkovití velikáni, kteří odumírají rychleji, než by bylo přirozené. Na vině je nejspíše výrazný nedostatek „krve luhu“ – vody z pravidelných záplav. K jejich dalšímu přežití by bylo zapotřebí zajistit obnovu vodního režimu a i zde pokračovat v cílených opatřeních v lesních porostech.

Historie většiny těchto stromů sahá přibližně na přelom osmnáctého a devatenáctého století, kdy se šlechtický rod Liechtensteinů, tehdejší majitel území luhu, pustil do budování

komponované krajiny Lednicko-valtického areálu. V té době byli duboví velikáni mladými stromky v řídkých a i několikrát do roka zaplavovaných pastevních lesích. Při dendrologickém průzkumu se ukázalo, že dnes je těmto dubům jen něco málo přes 200 let, nejstarším jedincům výjimečně snad kolem 300 let. Jejich poměrně nízký věk překvapil nejen laiky, ale i řadu odborníků. Soliterním dubům letním jinde v Česku je totiž běžně 500 i více let a nejsou zdaleka tak statné jako duby z ji-

homoravských luhů, poněvadž rostou v odlišném ekotypu sušších půd. Takový výskyt nečekaně „mladých starodubů“ vysvětluje jejich neuvěřitelná bývalá vitalita v ideálních podmínkách: soliterní růst ve vodou dobře zásobovaných náplavových půdách a dokonalé oslunění. Proto se u nich také zvláště výrazně tvaroval habitus. Mají hustší a košatější korunu, masivní větve a robustní kmen s vysokými hřebeny borky, což potvrzuje jejich prosperitu včetně vyšší schopnosti tvorby dřeva. ▶

Chráněnému hmyzu – nejen krasci, ale třeba i zlatohlávku skvoostnému či tesaříku obrovskému nebo páchníku hnědému – slouží broukoviště. Jsou to právě zbytky starých stromů a také zdánlivě nepěkné hromádky větví a listí, které jsou na místě záměrně ponechány a slouží jako útočiště a potrava pro vzácný hmyz.

Záchranný program pro krasce dubového (*Eurythya quercus*) v České republice

Zdroj: AOPK ČR

Ještě koncem šedesátých let minulého století se dubům v jihomoravském luhu dařilo dobře, byly hustě olistěné, jen tu a tam prosychaly a souše tu byly zcela ojedinělé.

Tyto takřka ideální podmínky trvaly až do doby, kdy pravidelná „zálivka“ celé záplavové plochy luhu během několika let skončila. Zřetelný zlom nastal v závěru osmdesátých let minulého století, kdy po víceleté záplavové pauze, způsobené především výstavbou Novomlýnských nádrží, začaly tyto stromy na loukách i uvnitř porostů rychle odumírat. Zakrátko tak uschly celé stromy, jež se v důsledku pokročilého věku nedokázaly přizpůsobit poklesu hladiny podzemní vody o 0,5 až 1,5 metru. Společně s chybějící velkou vodou, na niž si duby zvykly, přičemž dobře snášely i delší zaplavení, však dovede rozhodnout o smrti starého stromu neobyčejně rychle. V posledních letech zde sice probíhá občasné řízené povodňování odpouštěním větších průtoků z Novomlýnských nádrží, jenže jeho efekt je bohužel krátkodobý a objemem vody a plochou rozlivu nedostatečný.

I když je vlastně nemožné představit si jihomoravský luh bez rozložitých dubů, zánik většiny těchto gigantů se přibližuje.

I přes snahy o alespoň částečné vyřešení vodního režimu oblasti, ke kterým kromě zmíněného řízeného povodňování patří také záměr zbudování migračně prostupného klapkového jezu na Dyji, bude i zde nutné přistoupit také k zásahům v lesních porostech. Jejich cílem bude vytvořit další generaci „starodubů“ se schopností převzít pomyslné otěže nositelů estetických, ale hlavně biologických hodnot. V posledních letech se na tom začalo pracovat. Došlo k prosvětlení vybraných lesních okrajů s cílem uvolnit mohutnější duby

od okolních mladších stromů, jež tyto duby ochuzovaly o světlo i vodu. Nyní se pokračuje i uvnitř porostů, a to výběrem mohutnějších stromů s dobře vyvinutým zavěšením a výraznějším prosvětlením okolí. V současné době jsou takto proředěny stovky hektarů porostů s převahou dubu, přičemž tato opatření cílí na starší porosty. Tak se, obrazně řečeno, zatáhne za záchrannou brzdu, aby se rychlému propadu biodiverzity zabránilo poté, co v luhu definitivně zaniknou i poslední dosud ještě žijící dubové oběi. ●

Výskyt krasce na většině území Evropy má ostrůvkovitý a reliktní charakter a dokládá dlouhou kontinuitu vhodného biotopu. Na našem území najdeme největší přežívající populace v oblasti lužních lesů na Břeclavsku (EVL Soutok-Podluží, EVL Niva Dyje a Boří les), izolované populace najdeme i v Moravském krasu, v okolí Náměště nad Oslavou, na Třeboňsku a ve Veselí nad Moravou.

Mapování brouků v jihomoravských luzích

Jihomoravské luhy mezi dolními toky Dyje a Moravy jsou podle vědců přírodně nejbohatší lesy u nás.

Kromě pestré vegetace se tu vyskytují stovky druhů vzácného hmyzu, obojživelníků a ptáků a je to zároveň poslední místo v zemi, kde čápi ještě hnízdí na stromech. Kromě všudypřítomné vody charakterizují zdejší krajinu i mohutné staré stromy, nezbytné k zachování přírodního bohatství luhů. Před osmi lety se tu entomologové z Biologického centra AV ČR a geoinformatici z Ostravské univerzity pustili do jejich mapování i do mapování jejich broučích obyvatel. Prošli přitom více než 14 tisíc hektarů lesů a luk a zaznamenávali údaje o všech významných dřevinách. Do mapy vždy zapsali druh stromu, jeho zdravotní stav, průměr kmene, přítomnost brouků a další parametry.

Zaměřili se také na chráněné brouky vázané na staré stromy a mrtvé dřevo, především tesaříka alpského, tesaříka obrovského a páchníka hnědého. Ti představují tzv. deštníkové druhy, to znamená, že jejich ochrana umožňuje přežít i stovkám dalších chráněných druhů hmyzu. „Hledali jsme pobytové známky těchto brouků, výletové otvory nebo trus larev. Tesařík obrovský udělá do dubu díru, do které se vejde prst. Páchník hnědý obývá dutiny stromů a v nich nacházíme bobčky larev. Narazit na živé brouky ve dne téměř není možné,“ popsal David Hauck z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR tehdejší expedici.

Vědci našli také několik vzácných druhů, které v této oblasti nečekali. Jedním z nich byl rýhovec pralesní, celoevropsky chráněný druh, který byl donedávna znám jen z obor u Hluboké nad Vltavou a pralesa Mionší v Beskydech. Mezi několika

druhy nalezenými v Česku vůbec poprvé byl malou senzací jeden z nejzácnějších evropských brouků – dřevomil *Rhacopus pyrenaicus*. Ten je znám jen z několika nálezu z pár míst Evropy a stejně jako zmíněný rýhovec je například v Německu považován za vyhynulý druh.

Průzkum byl zaměřen na chráněné brouky vázané na staré stromy a mrtvé dřevo, především tesaříka alpského, tesaříka obrovského a páchníka hnědého.

Zmapováno bylo takřka 12 tisíc stromů, z nichž nejstarší jsou staré téměř 400 let a největší mají průměr kmene přes dva a půl metru. Tyto mohutné kolosy jsou pamětníky starého pastevního hospodaření. Staré stromy však rychle mizí a mladší generace chybí. Ani prognóza do budoucna není dobrá. „Problém je v tom, že na území už se 150 let nepase, všechny lesy jsou husté a stromy už nemají možnost vyrůst do obřích rozměrů. Vidíme, že pro biodiverzitu jsou tyto mohutné stromy velmi důležité, žijí na nich stovky druhů brouků, dvakrát víc než v hustém lese. Může se ale stát, že brouci brzy nebudou mít vhodných stromů dost a vyhynou,“ upozorňoval již tehdy šéf vědeckého týmu Lukáš Čížek z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR.

Řešení pro ochranu biodiverzity se nabízí několik: je potřeba sázet solitérní stromy na loukách, při těžbách na pasekách ponechávat stát co nejvíce stromů a část lesů obhospodařovat tak, aby byly řídké, například pastvou nebo výmladkovým hospodařením. Těmito principy se řídí i současné revitalizační projekty v lužních oblastech.

Rychlé zarůstání lesů potvrzují i historické letecké snímky. „Na prvních fotografiích území z třicátých let minulého století je téměř polovina lesů řídká a otevřená, dnes naprosto převládají husté,“ popisoval situaci Jan Miklín z Ostravské univerzity, který na projektu pracoval jako geograf, staré letecké snímky analyzoval a srovnával se současným stavem. ●

Záchranný program pro krasce dubového byl připraven ve spolupráci s odborníky entomology, kteří se dlouhodobě věnují výzkumu tohoto druhu, a odbornou skupinou pro ochranu entomofauny při AOPK ČR. Pro zajištění co nejlepšího monitoringu tohoto druhu, který je založen na sledování výletových otvorů v osídlených stromech, byla vytvořena a úspěšně otestována specifická mapovací aplikace.

PROGRAM NA ZÁCHRANU KRASCE DUBOVÉHO

Aby z naší přírody nádherný krasce dubový nevyhynul úplně, připravila Agentura ochrany přírody a krajiny program na jeho záchranu.

Krasce dubový je ideálním kandidátem pro záchranný program, protože jeho podporou pomůžeme i radě dalších ohrožených druhů hmyzu, které k životu potřebují světlé listnaté lesy a osluněné staré stromy. Jak porosty zarůstají, světla v nich ubývá a staré stromy s věkem odcházejí. „V záchranném programu proto plánujeme především pozvolné rozvolňování zastíněných porostů, aby měly mladší vhodné stromy, které postupem času nahradí ty staré, dostatek prostoru. Počítáme i s výsadbou nových solitérních stromů a alejí, ačkoliv je jasné, že se to pozitivně projeví až po mnoha desítkách let,“ vysvětluje Václav John z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, koordinátor záchranného programu.

O ještě žijící mohutné stromy je pak vhodné adekvátně pečovat a například částečným ořezem a snížením těžbiště přispět k prodloužení jejich životnosti. Tím je mimo jiné možné zmírnit dopady nedostatku mladších věkových tříd živých stromů, kterým trpí většina lokalit, kde se krasce dubový vyskytuje. Nezbytné jsou ale i již zmíněné výsadby, které v budoucnu nahradí dožívající jedince a které je vhodné doplnit uvolňováním vybraných stromů z porostního okraje. Klíčovým opatřením pak zůstává právě rozvolnění porostů, a to zejména tam, kde krasce žije v bývalých pastevních lesích nebo oborách, které přilíží zhoustly. Smysluplné je to ale i všude jinde, kde mladší stromy porosty natolik zahustily, že již pro něj přestávají být vhodné. V případě drobných rozdrobených lokalit je vhodné zajistit jejich větší propojenost.

Na pozadí záchranného projektu krasce dubového stojí neblahá skutečnost, že úbytek hmyzu, jak u nás, tak celosvětově, začíná v posledních letech nabývat katastrofických rozměrů.

Krasce dubový se tak po hnědásku osikovém stává druhým ohroženým druhem hmyzu, pro který je realizován záchranný program.

Aktuálně má Česko třináct záchranných programů, jejich přípravu a koordinaci zajišťuje Agentura ochrany přírody a krajiny, a postupně se dokončují další. Díky nim u nás stále roste populace hvozdík pisečného českého a zvyšují se počty sýslů či užovek stromových.

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
52	Protipovodňová opatření Přírodě blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	30. 6. 2025	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 6. 2025	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	30. 6. 2025	173 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svazu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	30. 6. 2025	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 6. 2025	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	30. 6. 2025	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 6. 2025	214 000 000 Kč
67	Průzkum kontaminace životního prostředí Projekty průzkumu rozsahu znečištění horninového prostředí a rizik s ním spojených, včetně návrhu efektivního řešení	29. 4. 2026	150 000 000 Kč
68	Předcházení vzniku odpadu, svoz a jeho zpracování RE-USE centra, kompostéry, výstavba a modernizace sběrných dvorů, doplnění a zefektivnění systému odděleného sběru/svozu	30. 5. 2025	400 000 000 Kč
70	Podpora povodňové operativy Povodňové operativy, zvyšování povědomí obyvatel o povodňovém riziku a zvyšování resilience citlivých objektů před povodněmi	30. 4. 2025	60 000 000 Kč
72	Ekologické zátěže Sanace nejzávažněji kontaminovaných lokalit	14. 11. 2025	500 000 000 Kč
73	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodě blízkých vodních a vegetačních prvků. Určena je pro méně rozvinuté regiony	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
77	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (méně rozvinuté regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
78	Energetické úspory ve veřejné infrastruktuře (přechodové regiony) Integrované projekty v rámci místního rozvoje CLLD realizovaného prostřednictvím MAS	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
79	Budování infrastruktury potravinových bank Podpora potravinových bank na celém území ČR	4. 1. 2027	50 000 000 Kč
80	Migrační koridory pro živočichy Zprůchodnění migračních překážek pro suchozemské i vodní živočichy	30. 6. 2025	80 000 000 Kč
81	Výstavba nových veřejných budov (pasivní nebo plusové budovy) Výzva je určena pro ITI Pražské metropolitní oblasti (vyjma území hl. města Prahy) a ITI Jihlavské aglomerace	16. 4. 2025 – 16. 6. 2025	136 000 000 Kč
82	Ochrana půdy Zavádění půdoochranných technologií	30. 6. 2025	60 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
9	Podpora přírodě blízkých opatření v krajině a sídlech Přírodě blízké vodní prvky, vegetační a krajinné prvky, sídelní zeleň a další opatření	30. 6. 2025	300 000 000 Kč
10	Podpora přírodních stanovišť a druhů a péče o nejcennější části přírody a krajiny Péče o přírodní stanoviště a chráněná území, omezení invazních druhů, návštěvnická infrastruktura	30. 6. 2025	200 000 000 Kč
11	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny, zpracování plánu ÚSES	30. 4. 2025	100 000 000 Kč
14	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny, zpracování plánu ÚSES	7. 11. 2025	50 000 000 Kč

Monitorovací výbor OPST schválil výběrová kritéria pro nové výzvy

Na začátku března proběhlo již desáté zasedání Monitorovacího výboru Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) pro období 2021–2027.

Hlavními tématy jednání byla aktuální situace v implementaci programu, přezkum programu v polovině programového období a především schválení výběrových kritérií pro nové tematické výzvy.

V úvodu zasedání zástupce Evropské komise Petr Votoupal ocenil spolupráci s řídicím orgánem Ministerstvem životního prostředí a se zprostředkujícím subjektem Operačního programu Spravedlivá transformace, kterým je Státní fond životního prostředí ČR.

„Od posledního zasedání Monitorovacího výboru OPST byly vyhlášeny nové výzvy s alokací přesahující jednu miliardu korun a zároveň bylo potvrzeno přijetí žádostí v hodnotě 300 milionů korun. Podařilo se také schválit další strategické projekty, konkrétně CirkArena, Green Mine a Animace pro spravedlivou transformaci,“ uvedl Jan Kříž, vrchní ředitel ekonomiky životního prostředí.

Na jednání byly představeny také příklady projektů podpořených z tematických výzev, které přispívají k rozvoji regionu. „Celkem již bylo vydáno v právních aktech přes 24,3 miliardy korun, tedy téměř 60 % alokace,“ uvedla R. Leistner Kratochvílová, ředitelka Odboru podpory transformace na nízkouhlikovou ekonomiku.

Mezi konkrétní projekty patří například Ptačí park Střimická výsypka u města Most, kde probíhá obnova přírodního prostředí s cílem vytvořit druhově bohaté území. Dalším projektem je systém ReháTab, který usnad-

ňuje evidenci zdravotnické dokumentace fyzioterapeutům a přináší nové funkce, jako je elektronické podepisování či vykazování péče pojišťovně. Firma ISOS Automation využívá podporu k transformaci v sektoru automotive skrze vzdělávání zaměstnanců a modernizaci softwarových nástrojů. Dále byl zmíněn projekt regenerace kulturní památky zámku a drábovny Doubrava na multifunkční objekt. Více informací o dalších schválených projektech lze najít na www.mapaprojektu.cz.

Vzhledem k přechodu programu do druhé poloviny programového období byl

v souladu s pokyny Evropské komise předložen přezkum programu s revizí programového dokumentu, který nyní poputuje ke schválení Evropské komisí. Důležité je, že rozdělení alokace mezi jednotlivé kraje zůstává zachováno.

Monitorovací výbor OP Spravedlivá transformace nadále pracuje na zajištění efektivní implementace programu, který hraje klíčovou roli v transformaci dotčených regionů. Další kroky zahrnují plánování nových výzev a realizaci opatření k zajištění spravedlivého přechodu na udržitelnější ekonomiku. ●

KLÍČOVÁ ROZHODNUTÍ A SCHVÁLENÉ ZMĚNY

- Podpora regionálního školství – výzva navazuje na výzvu dřívější a rozšiřuje spektrum oprávněných žadatelů.
- Regenerace brownfieldů – schválení výběru správce finančního nástroje, který v sobě bude mít zahrnutu i dotační složku.
- Energetické úspory a obnovitelné zdroje – nové možnosti podpory instalace fotovoltaických systémů pro malé obce a rozvoje komunitní energetiky.
- Oběhové hospodářství, energetické úspory veřejných budov a infrastruktury, obnovitelné zdroje energie – nové připravované výzvy a jejich výběrová kritéria.
- Obnova území: Veřejné služby, kultura, sport a rekreace – schválení nové aktivity č. 4 – Návštěvnická střediska.
- Řemeslné inkubátory – rozšíření okruhu potenciálních příjemců na projekty i v rámci služeb obecného hospodářského zájmu (SOHZ), čímž se rozšíří rozsah možných podpořených projektů.

Odebírejte **Prioritu** v elektronické podobě!

Spotřebujeme méně papíru, nafty a energií

Dostanete ji **hned** v den vydání

Přistane vám **do e-mailu**

priorita.cz

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
NPO 1/2024	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství a administrativní podpora pro žadatele v rámci NZÚ Light	31. 12. 2025	600 000 000 Kč
3/2024	Emise ze stacionárních zdrojů Technologie ke snížení emisí těžkých kovů a pachových látek	5. 5. 2025	30 000 000 Kč
5/2024	Výkupy pozemků ve zvláště chráněných územích Zlepšení podmínek pro praktickou péči o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma	31. 12. 2026	95 000 000 Kč
13/2024	Krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících vegetačních prvků a struktur, včetně opatření proti vodní a větrné erozi, či odstranění negativních funkcí odvodňovacích zařízení v krajině	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
14/2024	Ochrana ozonové vrstvy a klimatického systému Snížení pravděpodobnosti vypouštění fluorovaných skleníkových plynů a látek poškozujících ozonovou vrstvu Země do ovzduší	31. 12. 2025	30 000 000 Kč
15/2024	Péče o krajinné prvky Péče o vybrané krajinné prvky evidované v LPIS jako ekologicky významné prvky	31. 3. 2026	100 000 000 Kč
18/2024	Institucionální rozvoj ekocenter Environmentální výukové programy a akce pro žáky a studenty, vzdělávací programy pro veřejnost a osvětové programy	9. 5. 2025	220 000 000 Kč
NPO 1/2025	Zvyšování odborných energetických kompetencí Energetické vzdělávání a zvyšování odborných kompetencí osob poskytujících základní poradenské služby v oblasti energetiky	30. 4. 2025	6 000 000 Kč
2/2025	Monitoring složek životního prostředí Zajištění střednědobého a dlouhodobého monitoringu životního prostředí	30. 4. 2025	164 000 000 Kč
3/2025	Čištění odpadních vod v krasových oblastech Zlepšení kvality povrchových a podzemních vod v krasových oblastech CHKO Český kras a CHKO Moravský kras	31. 12. 2026	200 000 000 Kč
4/2025	Odstranění stavebních materiálů s obsahem azbestu (pro zemědělce) Podpora ekologického odstraňování střešních krytin a krovů s obsahem azbestu u objektů, které v historii či současnosti souvisely či souvisí se zemědělskou činností	1. 6. 2026	100 000 000 Kč
5/2025	Větrací systémy s rekuperací tepla Opatření eliminujících nadměrné koncentrace CO ₂ a teplotní diskomfort ve školských budovách, pro vlastníky a provozovatele mateřských, základních a středních škol	31. 12. 2025	100 000 000 Kč
6/2025	Domovní čistírny odpadních vod Soustavy DČOV do kapacity 50 EO v oblastech, kde není možnost připojení ke stokové síti zakončené ČOV	6. 1. 2027	300 000 000 Kč
7/2025	Biologická likvidace komárů Systému monitoringu komárů a analýz pro opatření k předcházení komářích kalamit pomocí moderních technologií	14. 7. 2025	20 000 000 Kč
NPO 8/2025	Energetické úspory veřejných budov Energeticky úsporné renovace pro vlastníky veřejných budov, primárně s využitím obnovitelných zdrojů energie	31. 10. 2025	300 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
ENERG ETS 1/2024	Modernizace zdrojů, technologií a zařízení v průmyslu v EU ETS Modernizace zdrojů energie a výrobních a zpracovatelských technologií v průmyslu	30. 6. 2025	15 000 000 000 Kč
GREENGAS 1/2024	Obnovitelná plyná a kapalná paliva Instalace nových elektrolyzátorů výroby vodíku a akumulaci elektrické energie do vodíku	30. 6. 2025	3 000 000 000 Kč
ENERGCom 1/2024/FN	Vytvoření fondu na poskytování úvěrů pro podnikatelský sektor Finanční nástroj v podobě fondu poskytujícího zvýhodněné úvěry na zlepšení energetické účinnosti a snižování spotřeby energie v budovách a modernizaci energetických, výrobních či zpracovatelských zařízení v podnikatelském sektoru	15. 4. 2025	481 180 000 Kč
TRANSGov 1/2025	Modernizace vozidel MHD Zvýšení podílu vozidel s alternativním pohonem v České republice	31. 1. 2026	7 300 000 000 Kč

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 19		6. 1. 2026	50 000 000 Kč
ULK / 20	Řemeslné inkubátory Podpora vzniku řemeslných dílen	6. 1. 2026	300 000 000 Kč
MSK / 21		6. 1. 2026	200 000 000 Kč
KVK / 25		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 26	Obnova území – příroda a krajina Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2025	90 000 000 Kč
MSK / 27		30. 6. 2025	225 000 000 Kč
KVK / 28		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 29	Obnova území – infrastruktura Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ULK / 32	Vzdělávání ve firmách Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
MSK / 33		30. 6. 2026	360 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry Národní rozvojové banky na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	3 370 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
ULK / 58	Posílení sociální stability v Ústeckém kraji Výzva pro obce na podporu vzdělávání a zaměstnanosti mladých lidí	30. 6. 2025	400 000 000 Kč
KVK / 59		30. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 60	Kulturní a kreativní centra Rekonstrukce či rozšíření kreativního centra, nákup vybavení	30. 6. 2025	460 000 000 Kč
KVK / 62		31. 12. 2025	25 000 000 Kč
ULK / 63	Zájmové vzdělávání a osvěta Vzdělávací a osvětové programy související s klimatickou změnou a možností adaptace regionu	31. 12. 2025	25 000 000 Kč
MSK / 64		31. 12. 2025	40 000 000 Kč
KVK / 65	Infrastruktura pro další vzdělávání Výzva navazuje na podporu z IROP a doplňuje ji širší nabídkou podpory např. pro domy přírody, ekocentra, střediska volného času, domy dětí a mládeže a další	13. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 66		13. 6. 2025	150 000 000 Kč
ULK / 68	Podpora výzkumu a vývoje v Ústeckém kraji Posílení výzkumné kapacity vědeckých pracovišť a zvýšení kvality vědeckých týmů	1. 9. 2025	800 000 000 Kč
KVK / 70	Podpora regionálního školství Podpora zejména škol s nejvyšším poměrem žáků ze znevýhodněného prostředí	30. 6. 2025	220 000 000 Kč
MSK / 76	Konektivita škol II Výzva pro ZŠ a SŠ na podporu jejich vnitřní konektivity a připojení k internetu	31. 12. 2025	140 000 000 Kč
ULK / 77		31. 12. 2025	300 000 000 Kč

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍŤ
**STÁTNIHO FONDU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR
A UŽ VÁM NIC NEUNIKNE!**

X – denně nejnovější výzvy, novinky, akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...
Instagram – akce, aktuality a úspěšné projekty

**STÁTNI FOND
ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ
ČESKÉ REPUBLIKY**

Foto: archiv SFŽP ČR

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Strachotín: Nový biokoridor

Lokální biocentrum podporuje územní systém ekologické stability v katastrálním území obce. Projekt propojuje lokální biokoridor z jižní strany s lokálním biokoridorem na sever. V zemědělské oblasti se tak sníží erozní vlivy, vzniknou nové biotopy pro volně žijící živočichy a zvýší se biodiverzita.

Celkové způsobilé výdaje
2 277 632 Kč
Dotace z EU
2 277 632 Kč

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.3 – Posílit přirozené funkce krajiny
Název projektu: Realizace projektu LBC5, k. ú. Strachotín
Kraj: Jihomoravský
Okres: Břeclav
Příjemce podpory: obec Strachotín
Ukončení projektu: 31. 3. 2024

Foto: archiv SFŽP ČR

Kyselka: Energetické úspory objektu

Snížení energetické náročnosti víceúčelového objektu občanské vybavenosti v obci Kyselka spočívalo v kompletním zateplení objektu, výměně oken a dveří a v instalaci stínících prvků.

Celkové způsobilé výdaje
2 208 888 Kč
Dotace z EU
773 111 Kč

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie
Název projektu: Zateplení víceúčelového objektu Radošov 178
Kraj: Karlovarský
Okres: Karlovy Vary
Příjemce podpory: obec Kyselka
Ukončení projektu: 30. 6. 2024

Foto: archiv SFŽP ČR

NÁRODNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Radostná pod Kozákovem: Zdroj vody

V obci posílili zdroj vody. Nechali vybudovat sběrnou studnu a jímací zářez. Po vybudování je napojili na nově zbudovaný vodojem.

Celkové způsobilé výdaje
5 686 668 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
3 000 000 Kč

Podoblast podpory: 1.6.A – Průzkum, posílení a budování zdrojů pitné vody
Název projektu: Kozákov – nový zdroj vody
Kraj: Liberecký
Okres: Semily
Příjemce podpory: obec Radostná pod Kozákovem
Ukončení projektu: říjen 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

Blansko: Přírodní zahrada

Cílem projektu je vybudování přírodní zahrady. V areálu Domu dětí a mládeže Blansko vytvořili přírodní zahradu se zaměřením na předcházení klimatické změně a adaptaci na ni. V rámci realizace projektu došlo k úpravě zahrady na ploše 200 m².

Celkové způsobilé výdaje
259 000 Kč
Dotace ze SFŽP ČR
220 150 Kč

Podoblast podpory: 6.1.C – Rekonstrukce a vybavení center ekologické výchovy, učeben a jiných zařízení pro účely EVVO („Přírodní zahrady“)
Název projektu: Voňavá kaskáda
Kraj: Jihomoravský
Okres: Blansko
Příjemce podpory: Středisko volného času Blansko, p. o.
Ukončení projektu: červen 2024

OPERAČNÍ PROGRAM SPRÁVEDLIVÁ TRANSFORMACE

Nošovice: Konektivita školy

Zkvalitnění vnitřní konektivity celé školy a zabezpečení připojení k internetu umožňuje zkvalitnit vzdělávací infrastrukturu pro práci s digitálními technologiemi. Byla pořízena koncová zařízení pro žáky a pedagogy.

Celkové způsobilé výdaje
1 515 860 Kč
Dotace z EU
1 288 481 Kč

Název projektu: Modernizace vnitřní konektivity v ZŠ Nošovice
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Frýdek-Místek
Příjemce podpory: ZŠ a MŠ Nošovice
Ukončení projektu: listopad 2024

Foto: ZŠ a MŠ Nošovice

Karviná: Modernizace laboratoře

Na střední průmyslové škole modernizovali laboratoř elektrotechnických měření. Byla provedena rekonstrukce elektriny, osvětlení a podlahy. Do učebny byly pořízeny nové laboratorní stoly pro zapojování a měření elektrotechnických veličin, nové měřicí přístroje a projekční technika.

Celkové způsobilé výdaje
1 449 678 Kč
Dotace z EU
1 232 226 Kč

Název projektu: Modernizace odborné učebny elektrotechnických měření
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Karviná
Příjemce podpory: Střední průmyslová škola, Karviná
Ukončení projektu: prosinec 2024

Foto: SPŠ Karviná

MODERNIZAČNÍ FOND

Třinec: Fotovoltaika na budově údržby

Střešní fotovoltaika o výkonu 350,52 kWp byla vybudována na budově údržby Enezy v areálu Třineckých železáren. Elektrárna je napojena do vlastní lokální distribuční soustavy a slouží výhradně pro vlastní spotřebu, zásobuje stroje Teplárny E3.

Celkové způsobilé výdaje
12 213 591 Kč
Dotace z ModFondů
2 730 719 Kč

Název projektu: Instalace FVE na budově údržby Enezy
Kraj: Moravskoslezský
Okres: Frýdek-Místek
Příjemce podpory: Energetika Třinec, a. s.
Ukončení projektu: červen 2023

Foto: archiv SFŽP ČR

Olomoucko: FVE ve výrobních areálech

Ve čtyřech průmyslových a zemědělských areálech v Šumperku, Hanušovicích a Šumvaldu vznikly fotovoltaické elektrárny. Všechny FVE jsou umístěny výhradně na střeších budov a primárně dodávají elektřinu do koncernových výrobních provozů.

Celkové způsobilé výdaje
21 291 776 Kč
Dotace z ModFondů
4 546 920 Kč

Název projektu: Fotovoltaické elektrárny v průmyslových a zemědělských areálech
Kraj: Olomoucký kraj
Okres: Šumperk, Olomouc
Příjemce podpory: Úsovsko energo, s. r. o.
Ukončení projektu: duben 2024

Foto: archiv SFŽP ČR

▶ SPONGE CITY – MĚSTO JAKO HOUBA

Foto: Shutterstock/ Anatolii Lyzun

Současné světové metropole čelí vzhledem k narůstající demografické křivce a s ní ruku v ruce rostoucí urbanizaci nejrůznějším neduhům. Znečištěné ovzduší, komplikovaný přístup k vodě i k půdě a nedostatek prostoru pro městskou zeleně patří k těm nejpálčivějším. Pak jsou tu dlouhotrvající sucha a nezvyklé povodně. Zdánlivě spolu nesouvisejí, ale vlastně jde o jeden a ten samý problém. Jeho řešením by mohlo být, kdyby města fungovala jako houby, schopné nasát vodu a podle potřeby ji odpařovat.

Mnohá města v posledních letech v některých měsících skutečně zažívají dlouhá období sucha, zatímco jindy trpí nečekanými záplavovými dešti přinášejícími takové množství vody, se kterým si stávající kanalizace nedokážou poradit. Situace se jen zhoršuje s tím, jak se města rozrůstají. Asfaltové a betonové plochy se tu zvětšují na úkor ploch, po kterých by voda mohla pomalu stékat a vsakovat se. A nejen to. Úměrně zastavěným plochám se pak zvyšují teploty v obdobích sucha a veder. Klimatické změny to celé ještě zhoršují.

Městská houba

Koncept města coby houby, tzv. sponge city, která zvládá zadržovat vodu v míře, jež je pro ně potřebná, zdravá a funkční, se poprvé objevil před více než deseti lety v Číně v rámci několika současně koordinovaných projektů schválených centrální vládou.

Sponge city je takové město, v němž se na strategických místech nachází dostatek promyšleně vysázené zeleně a beton je mnohde nahrazen propustnými povrchy. Na těchto místech se voda při deštích vsakuje. Když pak nastanou vedra, voda se odtud vypařuje a město ochlazuje.

Aby si takto koncipované město zasloužilo svou definici, musí obsahovat celou řadu technologií. „Je potřeba si uvědomit, že se nejedná o jednu osamocenou technologii, ale spíše o jakousi bednu s nejrůznějšími nástroji,“ upozorňuje doktor Heiko Sieker, čestný profesor urbanistické hydrologie na Technické univerzitě v Berlíně. Podle jeho zkušeností je možné propojit několik největších přírodních opatření nevyžadujících nijak velké technické zázemí a dosáhnout tak kýženého efektu městské houby. K takovým opatřením patří především propustné povrchy, jako jsou zelené střechy, zelené fasády a svejly. Svejly jsou

zelené plochy vysázené v propustné zemině, které fungují jako mělká drenáž a zadržují vodu z běžných i přívalových deštů. „Z čistě technického pohledu na věc jde vlastně o úschovnu vody, stejně jako v případě jakékoli jiné nádrže či rezervuáru,“ objasňuje Heiko Sieker. Přidanou hodnotou těchto účelových zelených ploch je, že zachytí a vyčistí špinavou dešťovou vodu a ta se pak nedostane do zdrojů pitné vody ani do jiných vod včetně řek, potoků a jezer. Opatření na zadržování vody si člověk, pokud není odborníkem na urbanistickou hydrologii, často ani nevšimne. Je to i proto, že jsou vytvářeny tak, aby sloužily více účelům.

Čchong-čching, Berlín, Seattle

Koncept sponge city byl do městské reality poprvé aplikován v Číně v návaznosti na záplavy v Pekingu v roce 2012. Kong-tien Ju, profesor katedry architektury na Pekingské

Ačkoli se termín sponge city nepoužívá všude, jedná se o stejný koncept zapojený na mnoha místech na světě. Jeho popularita roste, a to především proto, že se prokázal jako účinný nástroj na snižování městského vedra. V Austrálii a na Středním východě ho nazývají Water Sensitive Urban Design, ve Velké Británii ho znají jako Sustainable Urban Drainage Systems a ve Spojených státech je to Natural Drainage Systems.

univerzitě, získal pro koncept podporu čínské centrální vlády, a tak se mu dostalo dostatečné pozornosti. V roce 2014 čínská centrální vláda prohlásila, že do roku 2020 hodlá dosáhnout toho, aby 70 % dešťové vody na 20 % městských ploch bylo recyklováno. Do roku 2030 by to mělo být 80 %. Pilotní projekty odstartovaly v několika městech včetně Wu-chanu, Čchong-čchingu a Sia-menu. Zatímco o ostatních dvou městech nemáme přesné údaje, Čchong-čching je příkladem úspěšného projektu: do roku 2020 tu do konceptu sponge city bylo upraveno 24,2 % městských ploch. V letošním roce už by rádi vyhovovali ze 45 %.

V Evropě je průkopníkem konceptu sponge city Berlín. Berlín je jedním z mála německých měst, kde pitnou vodu nečerpají z vodních toků, ale z podzemních vod, které se nacházejí pod městem. O to větší pozor si tu tedy musejí dávat na to, aby tyto zdroje neznečišťovala odpadní ani dešťová voda. Většina vody z města odtéká řekou Spree. Řeka ale teče velmi pomalu, takže když dojde k prudkým přívalovým deštům, voda nemůže potrubím odtékat dostatečně rychle a kvůli tomu dochází k záplavám. Po bleskových povodních v roce 2017 začaly politické snahy o to, aby koncept sponge city byl povinný pro každou novou výstavbu ve městě. Důkazem toho, jak koncept funguje, je dnes berlínská čtvrť Rummelsburg.

Dalším příkladem zavedení konceptu sponge city do infrastruktury města je úprava řeky Thorton Creek v severoamerickém Seattlu. Aby zabránili tomu, že do řeky bude natékat znečištěná voda po bouřkách a přívalových deštích, osázeli její břehy zelení. Dosáhli, čeho potřebovali, a aby k ekologickému projektu přivedli dostatečnou pozornost, vyzvalo město místní umělce, aby zde umístovali své instalace.

Řešení s přesahem

Kromě mnoha pozitiv má koncept sponge city i svá negativa. Anebo spíše obtíže, se kterými se musí potýkat. Často se naráží na to, že ve městech, která už jsou vybudována a jejichž infrastruktura slouží svým účelům,

není lehké najít plochy a povrchy, které by k zadržování vody bylo možné přetvořit. „Největší překážkou bývá politická vůle,“ konstatuje Heiko Sieker. „K takové přeměně je vždycky zapotřebí podpory a financí ze strany města anebo země. A i když toto nechybí, stejně to obnáší velké množství vyjednávání mezi nejrůznějšími odbory města předtím, než se něco může vůbec uskutečnit.“ I přesto je ale podle jeho názoru koncept sponge city nejlepší a nejlevnější cestou, jak ve městech sužovaných městským vedrem řešit klimatické změny. „Sponge city je fantastický nástroj díky svému přesahu. Řeší několik palčivých problémů současných měst najednou: slouží jako prevence proti povodním, zachytává špinavou dešťovou vodu a vytváří dodatečnou zeleně. Je to skvělý nástroj do naší městské bedny s náradím,“ je přesvědčen.●

„Negativní přístup“

„Negativním přístupem“ má profesor Kong-tien Ju vlastně na mysli prevenci, implementaci konceptu sponge city ještě předtím, než nastanou problémy. „Ze zkušenosti ale vím, že mnohdy je koncept přebírán až v okamžiku krize,“ uvědomuje si. A to je podle něho obecná tendence, že záchranná opatření zavádíme až poté, co se stane katastrofa. „Ale nikdy není pozdě,“ ubezpečuje. „Oblasti na jižní polokouli jako Indie, Malajsie, Indonésie, Bangladěš, části Afriky, Mexiko a jižní Brazílie do svých měst stále mohou tyto systémy zapojit. Dokonce i velká města v Evropě, Paříž a Londýn, zažívají v posledních letech povodně. Tudíž když na pozadí klimatických změn čelíme takovým výzvám, volba je na nás: buď budeme dál zalévat města betonem, nebo si vybereme přirozenější a udržitelnější řešení.“ Ve své vizi jde profesor Kong-tien Ju ještě mnohem dále. „Celý systém bychom mohli globalizovat a od konceptu sponge city se dostat až ke sponge planet,“ představuje si. To by podle něho částečně vyřešilo i zaplavení pobřežních měst v důsledku stoupající hladiny světového oceánu. To je totiž ze 40 % způsobeno právě záplavami a drancováním vodních zdrojů.

ECHO

Zámek Žerotínů ušetří za vytápění

Výraznou úsporu nákladů na energie přinese zateplení stropů ve valašsko-zelezňáckém zámku Žerotínů. „Zámek Žerotínů je našim klenotem. Současně se však jedná o objekt, který má největší energetické nároky na vytápění. Na základě odborného posouzení jsme zjistili, že velká část tepla uniká přes stropy a nezateplené půdní prostory,“ popsal problematiku starosta Robert Stržínek. Proto město nechalo zpracovat projekt na zateplení zámeckých stropů. „Počítáme s tím, že po dokončení prací dojde navíc k roční úspoře nákladů na vytápění o zhruba 15 %, což znamená částku zhruba půl milionu korun. Tato investice se tak městu vrátí velmi rychle,“ je přesvědčen starosta Stržínek. Zároveň má radnice podánu žádost o dotaci v rámci Modernizačního fondu.

Příbram revitalizuje rybníky za 18 milionů korun

Příbram zahajuje první etapu rozsáhlé obnovy vodních nádrží. Rybníky Spálený, Jeruzalémský, Náveský a malá nádrž v Lazci projdou revitalizací v rámci projektu Zelená páteř města. Cílem je zlepšit jejich ekologický stav, posílit zadržování vody v krajině a vytvořit lepší podmínky pro faunu i flóru. Město na tento projekt získalo dotaci 10,5 milionu korun z Národního programu Životní prostředí. Revitalizace bude zahrnovat specifické úpravy u jednotlivých vodních ploch, jako je odbahnění, vybudování nového stavidla, odstranění dřevin nebo stavba nového požeráku, který zajišťuje stabilní hladinu vody.

Dvacet nových trolejbusů pro Jihlavu

Dopravní podnik města Jihlavy znovu vyhlásil výběrové řízení na nákup nových trolejbusů. Tentokrát vybírá dodavatele až dvaceti parciálních i standardních trolejbusů nabíjených jen z trakčního vedení. Předmětem veřejné zakázky je dodávka až čtrnáct vybavených trakčních baterií (parciálních) a šest nových dvounápravových nízkopodlažních trolejbusů určených pro provoz v městské hromadné dopravě osob. Dopravní podnik chce pro nákup využít peníze z Modernizačního fondu, z programu TRANSGov. Předpokládaná hodnota zakázky činí 290,25 milionu korun. Čtrnáct parciálních a šest standardních vozů nahradí vozy pořízené v letech 2009 až 2011. Dopravní podnik má aktuálně devětatřicet trolejbusů.

Foto: Shutterstock / Nicole Helgason

SÍTĚ DUCHŮ

Problematika ztracených a opuštěných rybářských sítí, které nazdařbůh putují světovým oceánem a ohrožují život v něm, je stále palčivým tématem. Jedním z nejpostiženějších míst, co se množství takových sítí týče, je severní Austrálie. Přes veškeré snahy o jejich odstraňování jich v posledních letech ještě přibývá.

Sítě duchů jsou možná tichým, ale zato velmi výkonným zabijákem. V těchto opuštěných nebo ztracených rybářských sítích nachází každý rok smrt bezpočet mořských savců, ptáků a želv. Jsou nejsmrtonosnějším plastovým odpadem v našich mořích, a na některých místech představují dokonce celou polovinu veškerého mořského odpadu. Odhaduje se, že každý rok zůstane v oceánu půl milionu až milion tun „ztraceného“ rybářského vybavení. To odpovídá zhruba 2 % veškerého používaného rybářského náčiní. Nemálo z tohoto odpadu končí ve vodách a na pobřeží severní Austrálie. A právě tady vyvíjí své snahy, aby tomu tak nebylo, australská pobočka organizace OceanEarth Foundation – GhostNets Australia.

Neodbytné otázky zformovaly celý projekt

Organizace vznikla v roce 2004 nejprve jako místní iniciativa na úklid pláží. Už v počá-

tkách její existence vylovili zdejší dobrovolníci z moře více než 14 000 sítí a zachránili desítky mořských želv, které do nich byly zamotány. Každodenní zkušenost z mořského břehu i pobřežních vod vyvolávala neodbytné otázky: Proč je v některých oblastech více zbloudilých sítí než jinde? Jak dlouho taková síť

putuje oceánem, než se vyplaví na břeh? Kdo je za to zodpovědný? Po jaké trase se síť oceánem pohybuje? Kolik zvířat se do ní zachytí? Co se vším tím nepořádkem můžeme udělat? Hledání odpovědí vedlo ke spolupráci s odborníky i s australskou vládou. Bylo jasné, že nejdříve ze všeho je nutné odhalit,

Odhaduje se, že každý rok zůstane v oceánu půl milionu až milion tun „ztraceného“ rybářského vybavení. To odpovídá zhruba 2 % veškerého používaného rybářského náčiní.

Žde o 2 963 km² žábrových sítí, 75 049 km² vrhacích sítí, 218 km² tažných sítí a 739 583 km vlasců, k tomu ještě více než 25 milionů vrší a klecí.

Foto: Shutterstock / Mohamed Abdullaheem

Zbloudilými rybářskými sítěmi obzvlášť trpí odlehlý severoaustralský Carpentarský záliv. Ten je jedním z posledních útočišť ohrožených druhů živočichů, kteří tu žijí v moři i na jeho březích – včetně šesti ze sedmi druhů mořských želv, dugongů a pilounů. Naneštěstí pro želvy jsou to právě ony, které tvoří 80 % mořských živočichů uhynulých v sítích duchů.

odkud síť duchů do severoaustralských vod připlouvají.

Důkladný desetiletý výzkum ukázal, že více než 90 procent zbloudilých rybářských sítí vyplavovaných oceánem u severoaustralských břehů má svůj původ v zahraničí. Nejnovější analýza z roku 2023 ukázala, že nejčastějším typem jsou vlečné sítě, které tvoří 42 % opuštěných sítí, těsně následovaných žábrovými sítěmi se 34%, přičemž zbývající procenta sítí není možné určit. Z výzkumu také vyplynulo, že většina sítí pochází z Arafurského moře, což je velmi významná rybářská oblast zejména pro Indonésii. Arafurské moře je bohaté na živiny a právě to do jeho vod přitahuje velmi široké spektrum rybářských aktivit – od domorodých rybářů až po obří rybářské lodě. Po mnoho let bylo také dějištěm nelegálního rybolovu, než tu indonéská vláda v roce 2015 zakázala veškerý zahraniční rybolov.

Na základě tohoto dlouholetého výzkumu vytvořila organizace podrobný identifikační návod, podle kterého lze původ většiny zbloudilých sítí odhalit, ale především získala podrobnou znalost celé problematiky, z níž se může nyní vycházet při hledání nejefektivnějších cest řešení situace.

V roce 2015 se pracovníci organizace pustili do práce, a to hned na mezinárodní úrovni. Cílem bylo dosáhnout toho, aby se šíření zbloudilých sítí oceánem zastavilo hned u samého zdroje. Navázali spolupráci s indonéskými rybáři i se samotnou indonéskou vládou, aby objasnili důvody, proč se síť vůbec ztrácí. Založili program SeaNet Indonesia, v jehož rámci pracují s rybářskými komunitami obývajícími břehy Arafurského moře, pomáhají jim ve vytváření trvale udržitelného způsobu života a získávání živobytí i v užívání takových rybolovných metod, při kterých je riziko ztráty rybářského náčiní co nejmenší. Součástí programu byl i projekt, v němž do sběru zbloudilých sítí zapojili celé místní komunity – během 15 měsíců se v moři i na březích nasbíralo 18 tun sítí. V současné době na programu dále pracují, hledají především další a další způsoby, jak vysbírané a vylovené sítě recyklovat.

Nezahálají ani v domovské Austrálii. Ve spolupráci s organizací OzFish vyvíjejí a do praxe začleňují národní plán na nakládání se zbloudilými sítěmi a odpadem vznikajícím při rekreačním rybaření. Podstatou této iniciativy je vytvoření cirkulárního systému

Za práci organizace GhostNets Australia mluví výsledky

Za dobu své existence zajistili pracovníci organizace desítky tisíc opuštěných, vyhozených nebo ztracených rybářských sítí a zabránili jim v pokračování smrtelné pouti oceánem, kde by dále ohrožovaly nejrůznější živočišné druhy. Zachránili stovky mořských želv před pomalou a bolestivou smrtí poté, co uvízly v sítích duchů. Vypátrali, odkud se opuštěné a ztracené sítě berou a proč jejich počet ve vodách u severoaustralského pobřeží v posledních letech stoupá. Vytvořili funkční komunitu strážců pocházejících z rodin, které žijí na pobřeží a mají zájem a vůli o zdejší krajinu a přilehlé moře pečovat, poskytl jim nezbytné vzdělání i odborný výcvik. Naši kreativní způsob, jak s mořským odpadem naložit, přičemž tvorba z vylovených rybářských sítí už se v podstatě stává samostatným uměleckým oborem, jehož díla se těší velké oblibě prestižních sběratelů umění, galerií i muzeí po celém světě. Pracují na tom, aby zabránili existenci sítí duchů přímo u zdroje, a hledají celkové udržitelné řešení tohoto komplexního problému. Jejich cíle do budoucna nejsou vůbec malé, ale jak sami prohlašují, jsou dosažitelné. Byli by rádi, kdyby se od roku 2030 v severoaustralských vodách nevyskytovaly vůbec žádné zbloudilé komerční sítě mezinárodního původu ani žádné vybavení coby pozůstatek místního rekreačního rybolovu. V neposlední řadě plánují vytvořit cirkulární program pro komerční rybářské vybavení, jemuž skočila životnost.

postaveného na principu trvalé udržitelnosti a recyklaci.

Co s nimi?

Přestože se problém snaží vyřešit přímo u zdroje, každý den posbírají na severoaustralském pobřeží stovky opuštěných a ztracených sítí. Je to obrovské množství. Palčivou otázkou tedy zůstává, co s nimi. Bezpečná a ekologická likvidace sítí na odlehlém pobřeží představuje velkou výzvu. Některé sítě se spálí, jiné končí na skládce – ani jedno řešení není zdaleka ideální. Vzhledem k tomu, že většina dnešních rybářských sítí se vyrábí z plastu, hledají se způsoby, jak tento plast recyklovat, aby se zároveň vytvářel komerční zisk pro komunity, které se sběru sítí věnují.

Samostatnou kapitolou je pak umělecké zpracování nalezených sítí. Tímto způsobem je zpracováno jen naprosto zanedbatelné procento materiálu, ale je to fantastický nástroj, jak k problematice zbloudilých sítí přivést pozornost. A recyklované sítě si pomalu nacházejí cestu i do každodenního života v podobě nejrůznějších užitkových předmětů – plotů, zástěn, ale také třeba tašek, pytlů a vaků. ●

Byli jsme

Stavební veletrh Brno

Stavební veletrh Brno prezentoval průřez odvětvím stavebnictví. Na veletrhu byl stánek Státního fondu životního prostředí ČR a jsme rádi, že si k němu mnoho z vás našlo cestu. Ptali jste se na všechno, co se týká podpory úsporných renovací u rodinných a bytových domů z programu Nová zelená úsporám. Děkujeme za váš zájem a těšíme na shledanou na dalších akcích.

Pozvánky

VÝSTAVA

Udržitelnost & civilizace

Do 13. dubna 2025 / náměstí Míru, Mělník

24. 4. – 14. 5. 2025 / Lidické náměstí, Ústí nad Labem

Unikátní exteriérová výstava se věnuje aktuálním tématům z oblasti oběhové ekonomiky a recyklace uměle vyrobených materiálů. Soustředí se na koncepty udržitelnosti, roli přírodních materiálů a získávání čisté energie. Prezentuje technologický pokrok v těchto oblastech, ukazuje pozitivní příklady s cílem přispět ke změně myšlení a chování veřejnosti. Výstava, která se koná pod záštitou ministra životního prostředí Petra Hladíka, bude volně přístupná pro všechny a díky nasvícení panely na solární energii bude k vidění i ve večerních hodinách.

Pozvánky

KONFERENCE

Československá ENVIROnmentální konference ENVIRO 2025

14.–16. května 2025 / Wellness hotel Horal, Velké Karlovice

Devátý ročník česko-slovenské konference odborníků věnujících se ochraně životního prostředí, která se letos bude konat ve Velkých Karlovicích na Valašsku. Hlavním cílem konference je výměna praktických i legislativních zkušeností obou zemí na poli odpadového hospodářství, ochrany ovzduší, klimatu, ochrany přírody a biodiverzity, problematiky EIA a integrované prevence nebo BREF/BAT technologií.

Konference pro praxi: Průmyslová ekologie 2025

16. června 2025 / Svaz českých a moravských výrobních družstev, Václavské náměstí 21, Praha

Konference „Průmyslová ekologie 2025“ je prestižním setkáním oborových špiček a významných osobností ze světa životního prostředí, především odpadového a vodního hospodářství, energetiky, ochrany ovzduší, chemických látek, ADR, integrované prevence a dalších. Hlavními tématy jsou legislativní novinky na národní i evropské úrovni včetně připravované právní úpravy, praktické zkušenosti z provozní praxe a nejlepší dostupné techniky, technologie oběhového hospodářství. Vystupovat budou jak představitelé Ministerstva životního prostředí a České inspekce životního prostředí, tak odborné firmy, ekologové, poradci a specialisté z celého Česka. Konference je určena pro podnikové ekology, poradce, EHS specialisty, manažery ISO, vodohospodáře, management odpovědný za environmentální oblast, odpadové hospodáře, ESG konzultanty, kvalitáře, projektové manažery, studenty vysokých škol a další profesionály z oblasti udržitelnosti a průmyslové/podnikové ekologie.

SEMINÁŘE

Pro moderní Česko

10. dubna – konference ve Dvoře Králové

29. dubna – seminář pro veřejnost ve Dvoře Králové

15. května – seminář pro širokou veřejnost v Třeboni

Série seminářů, konferencí a talkshow věnovaných zelené modernizaci Česka, inovacím v oblasti obnovitelných zdrojů, energetické soběstačnosti a udržitelnosti pro města, obce i firmy pokračuje i v roce 2025. Chcete vědět více o rozvoji moderní energetiky, podpoře obnovitelných zdrojů, renovací budov, komunitní energetiky, agrovoltaiky a dalších řešení? Zúčastněte se některé z akcí konaných pod hlavičkou Pro moderní Česko.

Úspory energií v podnicích

24. dubna 2025 / Technologické centrum Hradec Králové, Piletická 486

Zjistěte, jaká je aktuální finanční podpora zaměřená na úspory energií. Na odborných přednáškách v rámci semináře Úspory energií v podnicích představí odborníci možnosti podpory úsporných opatření v dotačních titulech Státního fondu životního prostředí ČR, v Operačním programu Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost i v programech zajišťovaných Národní rozvojovou bankou. Zodpoví i vaše dotazy k dotčeným tématům. Účast na semináři je bezplatná, registrovat se můžete nejpozději do 23. dubna 2025 nebo do vyčerpání kapacity.

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU